

ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΥΔΟΞΟΥ

Πνεῦμα οἰκουμενικῆς ἀκτινοβολίας στὸν ἀρχαῖον κόσμον, ὁ μαθηματικὸς καὶ ἱατρὸς Εὐδόξος ὁ Κνίδιος εἶχε καταξιωθῇ στὴν συνείδησιν τῶν μεταγενεστέρων του καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ νομοθέτου¹. Ἀναφερόμενος στὸ γεγονός αὐτό, ὁ R. Blum, ὁ ὁποῖος διαφοροποιεῖται τόσο τῆς ἐφεκτικῆς προσεγγίσεως τοῦ O. Schneider² ὅσον καὶ τῆς ἀποφατικῆς προσεγγίσεως τοῦ R. Pfeiffer³, κατατείνει στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἐξῆρε τὴν νομοθετικὴν δραστηριότητα τοῦ Εὐδόξου βάσει τῆς ἀντιστοίχου μαρτυρίας τοῦ Καλλιμάχου⁴. Ὑπὲρ τοῦ ἀνωτέρω συμπεράσματος δὲν ἀποστέργει νὰ συνηγορήσῃ ὁ J. Bollansée⁵, κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ ὁποῖου ἡ ὑστεροφημία τοῦ Εὐδόξου πρῶτιστα ὑπῆρξε ἀπότοκος τοῦ κύρους τῆς περὶ αὐτοῦ μαρτυρίας τοῦ Καλλιμάχου. Πρὸς τὴν ἐκδοχὴν αὐτὴν φαίνεται ὅτι ἀπάδει τόσο ἡ ἀπόφασις τοῦ N.A. Ματσούκα⁶, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Εὐδόξος διέπρεψε μόνον ὡς μαθηματικὸς καὶ ἱατρὸς, ὅσον καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Θ.Γ. Βαρβιτσιώτη⁷, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Εὐδόξος ἀπέβη φορεὺς τῆς ἀττικῆς προσωνυμίας Ἐνδοξος ἀνεξαρτήτως τοῦ χαρακτήρος τῆς νομοθετικῆς του δραστηριότητος. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος διέσωσε τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φαβωρίνου, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸν Εὐδόξον «Ἐνδοξον ἐκάλουν διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς φήμης»⁸, ἔχων κατὰ νοῦν ὅτι «Ἐνδοξος ... γράφεται καὶ εὐδόξος παρὰ Θουκυδίδη»⁹. Συνεκτιμῶντες ὅτι, κατὰ τὸν Διογένη τὸν Λαέρ-

1. Π6. J.A. FABRICIUS, *Bibliotheca Graeca*, τ. 2, Hildesheim, Olms, 1966⁵, σσ. 33-34.

2. Π6. O. SCHNEIDER, *Callimachea*, τ. 2, Leipzig, Teubner, 1873, σ. 318.

3. Π6. R. PFEIFFER, *Callimachus*, τ. 1, London, Oxford Univ. Press, 1949, σ. 344.

4. Π6. R. BLUM, *Kallimachos und die Literaturverzeichnis bei den Griechen*, Frankfurt am Main, Buchhändler-Vereinigung GmbH, 1977, σ. 235.

5. Π6. F. JACOBY, *Die Fragmente der griechischen Historiker*, μέρ. 4A, τ. 3, Leiden, Brill, 1999, σ. 164.

6. Π6. N.A. ΜΑΤΣΟΥΚΑ, *Ἱστορία τῆς φιλοσοφίας*, Θεσσαλονίκη, Πουρνάρας, 1981, σ. 246. Διὰ τῆς ἀποφάνσεως αὐτῆς ἐπανέρχεται στὸ προσκήνιον ἡ ἐκδοχὴ τοῦ C. RITTERSHUSIUS, *Malchus. De Vita Pythagorae*, Altorf, Agricola, 1610, σ. Α2b.

7. Π6. Θ.Γ. ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ, *Λεξικὸν Ἀρχαίων Ἑλλήνων*, Ἀθῆναι, Γεωργιάδης, 1997², σ. 187. Πρὸς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν φαίνεται ὅτι ἀντίκειται ἐκείνῃ τοῦ Ε. ΣΤΑΜΑΘΗ, *Εὐδόξος ὁ Κνίδιος*, *Νεώτερον Ἑγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἡλίου*, τ. 8, Ἀθῆναι, Ἡλιος, α.χ., σ. 410.

8. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre. Τὴν σπουδαιότητα τῆς μαρτυρίας αὐτῆς ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ κειμένου τοῦ Διογένοους τοῦ Λαερτίου ἐξαίρει ὁ V. ROSE, *Die Liicke im Diogenes Laërtius und der alte Uebersetzer*, *Hermes*, 1, 1866, σσ. 370-371.

9. Π6. F. RITSCHL, *Thomae magistri Ecloga Vocum Atticarum*, Hildesheim, Olms, 1970², σ. 136. Ἀφορμώμενοι ἐκ τῆς ἰσοδυναμίας τῶν ὄρων Ἐνδοξος καὶ εὐδόξος, πιθανολογοῦμεν ὅτι κατὰ τὸν Διογένη τὸν Λαέρτιον ἡ προσωνυμία τοῦ Εὐδόξου ὁμοιάζε πρὸς ἐκείνην τοῦ Πυ-

τιον, ὁ Εὐδόξος «ἐπιφανέστατος ἐγένετο, γράψας τοῖς ἰδίοις πολίταις νόμους ...καὶ ἕτερ' ἅττα ἀξιόλογα»¹⁰, δὲν ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι ὁ Κνίδιος ἔχαιρε ἐκτιμήσεως δευτερευόντως ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ νομοθέτου καὶ πρωτευόντως ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ συγγραφέως τῶν *Γῆς Περιόδων*¹¹. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ἡ ὀρθότης τῆς ὁποίας ἐπιβεβαιοῦται ἐκ μαρτυρίας τοῦ Πλουτάρχου¹², συνηγορεῖ, φρονοῦμεν, τὸ γεγονὸς ὅτι στὸ περὶ Εὐδόξου λῆμμα τοῦ συγγραφέως τῆς Σούδας¹³ ὁ Κνίδιος δὲν μνημονεύεται ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ νομοθέτου. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ αἰτιολογεῖται, νομίζομεν, ἐφ' ὅσον ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ *Νόμοι* τοῦ Εὐδόξου περιελήφθησαν ἐξ ἀρχῆς στὸ *Corpus* τῶν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων του, ἡ πρῶϊμος ἀπώλεια τῶν ὁποίων κατανοεῖται εὐχερῶς βάσει τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ P. Tannery¹⁴.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν *Νόμων* τοῦ Εὐδόξου ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἡ ἀπώλεια τοῦ *Περὶ Εὐδόξου* συγγράμματος τοῦ Φανοκρίτου, στὸ ὁποῖον εἶχε πιθανώτατα ἀποτυπωθῇ ὁ χαρακτήρ τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Κνιδίου. Ἡ ὑπαρξίς τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ πιστοποιεῖται ἐκ μαρτυρίας τοῦ Ἀθηναίου, κατὰ τὴν ὁποίαν «λέγομεν γοῦν ὀψοφάγους οὐ τοὺς βόεια ἐσθίοντας...οὐδὲ τὸν φιλόσυνκον (οἶος ἦν Πλάτων ὁ φιλόσοφος, ὡς ἱστορεῖ Φανόκριτος ἐν τῷ *Περὶ Εὐδόξου*· ἱστορεῖ δ' ὅτι καὶ Ἀρχεσίλας φιλόβοτρυς ἦν) ἀλλὰ τοὺς περὶ τὴν ἰχθυοπωλίαν ἀναστρεφόμενους»¹⁵. Στὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν δεσπάζει ἡ φράσις «ὡς ἱστορεῖ Φανόκριτος ἐν τῷ *Περὶ Εὐδόξου*». Ἡ φράσις αὐτή, κατὰ τὴν προσφιλή συνήθειαν τοῦ συγγραφέως τῆς *Ἐπιτομῆς* τῶν *Δειπνοσοφιστῶν*¹⁶, προσέλαβε τὴν μορφήν «ὡς ἱστορεῖ Φανόκριτος»¹⁷, τὴν ὁποίαν ὁ Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης¹⁸ ἔκρινε ἐνδεδειγμέ-

θαγόρου, ὁ ὁποῖος «εὐδοξία τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν» (πβ. ΙΣΟΚΡ., *Βούσ.* 29).

10. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

11. Π6. E. FRANK, *Die Begründung der mathematischen Naturwissenschaft durch Eudoxos*, ἐν L. EDELSTEIN, *Knowledge, Will and Belief*, Zürich, Artemis, 1955, σ. 139.

12. Π6. ΕΥΔΟΞ., F272 Lasserre.

13. Π6. ΕΥΔΟΞ., T8 Lasserre.

14. Π6. P. TANNERY, Eudoxe de Cnide, *La Grande Encyclopédie*, τ. 16, Paris, Société Anonyme de la Grande Encyclopédie, α.χ., σσ. 729-730.

15. Π6. ΕΥΔΟΞ., T27 Lasserre. Ἡ κατανόησις τῆς μαρτυρίας αὐτῆς δυσχεραίνεται, φρονοῦμεν, λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ νεώτεροι ἐκδότες (πβ. A. MEINEKE, *Athenaei Deipnosophistae*, τ. 2, Leipzig, Teubner, 1858, σ. 3· O. HOLTZE, *Athenaei Deipnosophistae. Libri XV*, τ. 2, Leipzig, Tauchnitz, 1868, σ. 100· G. KAIBEL, *Athenaei Naucraticae Dipnosophistarum libri XV*, τ. 2, Leipzig, Teubner, 1887, σ. 113) δὲν ὁμογνωμονοῦν ὡς πρὸς τὴν στίξιν τοῦ κειμένου τοῦ Ἀθηναίου. Πρὸς ὑπερακόντισιν τῆς ἀνωτέρω δυσχερείας υἱοθετήσαμεν τὴν στίξιν τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν κειμένου τοῦ Ἀθηναίου στὴν ὁποίαν εἶχε προβεῖ ὁ I. CASAUBONUS, *Athenaei Deipnosophistarum libri quindecim*, Lyon, de Harsy, 1612, σ. 276.

16. Π6. I. SCHWEIGHAEUSER, *Athenaei Naucraticae Deipnosophistarum libri quindecim*, Strassburg, Typographia Societatis Bipontinae, 1801, σσ. XX-XXI.

17. Π6. S.P. PEPPINK, *Athenaei Dipnosophistarum Epitome*, τ. 2, μέρ. 1, Leiden, Brill, 1937, σ. 118.

18. Π6. F. FÜHRMANN, *Plutarque. Propos de Table. Livres IV-VI*, Paris, Les Belles Lettres, 1978, σ. 142.

νον νὰ ἀπαλείψῃ¹⁹. Συνεκτιμῶντες ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τῶν παραπομπῶν στὶς ὁποῖες προέβη ὁ Ἀθηναῖος εἶχε λεξικογραφικὴν προέλευσιν²⁰, δὲν ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι ἡ ἀγνώστου προελεύσεως πηγὴ²¹ ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Ἀθηναῖος ἠρύσθη²² τὰ ἀφορῶντα στὸν Φανόκριτον ἀνάγεται στὸ *Περὶ γλωσσῶν καὶ ὀνομάτων* σύγγραμμα τοῦ Παμφίλου τοῦ Ἀλεξανδρέως²³. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ διαφωνοῦμεν πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τοῦ W. Kroll²⁴, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Φανόκριτος ἀκριτῶς ἐνέταξε στὸ *Περὶ Εὐδόξου* σύγγραμμά του μαρτυρίες περὶ τῶν ἐδεσματολογικῶν προτιμήσεων τῶν Πλάτωνος καὶ Ἀρχεσιλάου, καὶ στοιχοῦμεν πρὸς τὴν ἐπιχειρηματολογία τοῦ J. Radicke²⁵, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀνωτέρω ἐνταξίς ἔλαβε χώραν στὸ πλαίσιον ἀναλύσεως τῆς εὐδοξείου ἀποφάνσεως «ἕκαστον γὰρ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν εὐρίσκειν, ὥσπερ καὶ τροφήν». Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ὁ Φανόκριτος, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ὑφίστανται ἀκριβεῖς χρονολογικὲς ἐνδείξεις²⁶, ἐνδεχομένως ὑπῆρξε ἀπόγονος τοῦ Φανοκρίτου τοῦ Παριανοῦ²⁷, δηλαδὴ τοῦ ἐπὶ Πλάτωνος ἀκμάσαντος προξένου καὶ εὐεργέτου τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν²⁸. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως

19. Π6. M. VAN DER VALK, *Eustathii Commentarii ad Homeri Iliadem Pertinentes*, τ. 3, Leiden, Brill, 1979, σ. 270.

20. Π6. C. COLLARD, Athenaeus, the *Epitome*, Eustathius and Quotations from Tragedy, *Rivista di Filologia*, 97, 1969, σ. 178.

21. Π6. F. LASSERRE, *Die Fragmente des Eudoxos von Knidos*, Berlin, de Gruyter, 1966, σ. 147.

22. Π6. J.K. SCHÖNBERGER, Lajos Nyikos, Athenaeus quo consilio quibusque usus subsidiis dipnosophistarum libros composuerit, Diss., Basel, 1941, βιβλιοκρ., *Berliner Philologische Wochenschrift*, 63, 1943, σ. 172.

23. Ἐχοντες κατὰ νοῦν ὅτι στὸ σύγγραμμα αὐτό, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὴν πλήρη μορφήν του ἐσώζετο μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀθηναίου, ἐπρυτάνευε ἡ σημασιολογικὴ ἀνάλυσις σπανίων λέξεων (π6. O. DREYER, Pamphilos, *Der kleine Pauly*, τ. 4, München, Druckemüller, 1972, σ. 440) κατατείνουμεν στὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ δύο σκέλη τῆς περὶ Φανοκρίτου μαρτυρίας τοῦ Ἀθηναίου συνιστοῦν παραπομπὲς στὶς σπάνιες λέξεις φιλόσοχος (π6. H.G. LIDDELL - R. SCOTT, *A Greek - English Lexicon*, London, Oxford Univ. Press, 1940⁹, σ. 1940) καὶ φιλόδοτρυς (π6. A. BAILLY, *Dictionnaire grec-français*, Paris, Hachette, 1963²⁶, σ. 2073).

24. Π6. W. KROLL, Phanokritos, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, τ. 19, μέρ. 2, Stuttgart, Metzler, 1938, σ. 1783. Ἡ ἐκδοχὴ αὐτὴ ἀποδυναμοῦται, φρονοῦμεν, ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μνεῖα τοῦ *Περὶ Εὐδόξου* συγγράμματος τοῦ Φανοκρίτου στὸ πλαίσιον τοῦ περὶ ὀψοφάγων χωρίου τοῦ Ἀθηναίου συνάδει πρὸς τὴν ἐξέχουσαν θέσιν τῆς ὀψοπωλίας στὴν πόλιν τοῦ Τάραντος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀρχύτου (π6. A. LANDI, *Lessicologia marittima nel'ambito del greco italiota e siceliota*, *Klearchos*, 20, 1978, σ. 122).

25. Π6. F. JACOBY, *Die Fragmente der griechischen Historiker*, μέρ. 4 A, τ. 7, Leiden, Brill, 1999, σ. 454. Ἀναφερόμενοι στὴν ἐπιχειρηματολογία αὐτήν, δὲν παραβλέπομεν τὸ γεγονὸς ὅτι πρόκειται περὶ προεκτάσεως τῆς ἐκδοχῆς τοῦ I. CASaubonus, μν. ἔργ., σ. 476.

26. Π6. C. MÜLLERUS, *Fragmenta Historicorum Graecorum*, τ. 4, Paris, Didot, 1868, σ. 473.

27. Π6. G. DITTENBERGER, *Sylloge Inscriptionum Graecarum*, μέρ. 1, Leipzig, Hirzel, 1883, σ. 103.

28. Π6. P. FRISCH, *Die Inschriften von Parion*, Bonn, Habelt, 1983, σσ. 65-66.

αὐτῆς συνηγορεῖ, φρονούμεν, τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Πάριον μνημονεύεται ὡς πόλις τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος²⁹, δηλαδή ὡς πόλις τῆς περιοχῆς ἐκείνης στὴν ὁποίαν εἶχε ἐδραιωθῇ ἡ φήμη τοῦ Εὐδόξου ὡς χειριστοῦ τῆς τέχνης τοῦ λόγου³⁰. Ὡς ἐκ τούτου, δὲν εἶναι ἀβάσιμον νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι στὸ *Περὶ Εὐδόξου* σύγγραμμα τοῦ Φανοκρίτου θὰ περιλαμβάνοντο πολὺτιμες βιογραφικὲς μαρτυρίες, οἱ ὁποῖες δὲν θὰ ἦσαν ξένες πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Κνιδίου.

Ἀντιπαρερχόμενος τὰ ἀφορῶντα στὸν Φανόκριτον, ὁ A. Döring³¹ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ εὐδόωσις τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου στὴν γενέτειράν του συνδέεται πρὸς τὴν ἔγκρισιν ψηφίσματος περὶ αὐτοῦ, ἐνῶ ὁ F. Lasserre³² τηρεῖ ἐπιφυλακτικὴν στάσιν ἔναντι τοῦ ἀνωτέρω ἰσχυρισμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου, προσήκει νὰ ἐπανεξετάσωμεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Εὐδόξος «ἀπεδέχθη...ἐν τῇ πατρίδι μεγαλοτίμως, ὡς τό γε περὶ αὐτοῦ ψήφισμα γενόμενον δηλοῖ»³³. Ἡ ἀνωτέρω μαρτυρία προφανῶς ἀφορᾷ σὲ ψήφισμα τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ ἀττικὸν ὑπόδειγμα³⁴, εἶχε ἐγγραφῇ σὲ στήλην ἐκτεθεῖσαν σὲ δημόσιον χῶρον τῆς πόλεως τῆς Κνίδου. Σχολιάζοντες τὴν μαρτυρίαν αὐτήν, οἱ H. Künssberg³⁵ καὶ F. Hultsch³⁶ διατείνονται ὅτι ἡ ἔγκρισις τοῦ περὶ Εὐδόξου ψηφίσματος ὑπῆρξε προεικόνισμα τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Κνιδίου, ἐνῶ οἱ K. von Fritz³⁷ καὶ F. Lasserre³⁸ ἀντιτείνουν ὅτι ἡ ἔγκρισις τοῦ περὶ Εὐδόξου ψηφίσματος ὑπῆρξε ἐπιστέγασμα τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Κνιδίου. Ἀναφερόμενοι στὴν ὑπὸ ἐξέτασιν μαρτυρίαν τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου, συνεκτιμῶμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ W.K.C. Guthrie³⁹ ὁ χαρακτήρ τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου εἶναι ἐφικτὸν νὰ καθορισθῇ ἀνεξαρτήτως τῶν πολιτικῶν συγγραμμάτων του, ἐνῶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ A. Ζαχαρίου⁴⁰ ὁ χαρακτήρ τῆς δραστηριότητος αὐτῆς εἶναι συμφυῆς πρὸς τοὺς

29. Π6. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἔνθ' ἄν., σσ. 60-61.

30. Π6. ΕΥΔΟΞ., T20 Lasserre.

31. Π6. A. DÖRING, Eudoxos von Knidos, Speusippos und der Dialog Philebos, *Vierteljahrschrift für wissenschaftliche Philosophie und Soziologie*, 27, 1903, σ. 114.

32. Π6. F. LASSERRE, μν. ἔργ., σ. 142.

33. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

34. Π6. S.C. TODD, *The Shape of Athenian Law*, London, Oxford Univ. Press, 1993, σ. 46.

35. Π6. H. KÜNSSBERG, *Der Astronom, Mathematiker und Geograph Eudoxos von Knidos*, μέρ. 1, Dinkelsbühl, Fritz, 1888, σ. 15.

36. Π6. F. HULTSCH, Eudoxos von Knidos, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, τ. 6, Stuttgart, Metzler, 1909, σ. 932.

37. Π6. K. VON FRITZ, Die Lebenszeit des Eudoxos von Knidos, *Philologus*, 85, 1929, σ. 481.

38. Π6. F. LASSERRE, *The Birth of Mathematics in the Age of Plato*, London, Hutchinson, 1964, σσ. 87-88.

39. Π6. W.K.C. GUTHRIE, *A History of Greek Philosophy*, τ. 5, London, Cambridge Univ. Press, 1978, σ. 447.

40. Π6. Α. ΖΑΧΑΡΙΟΥ, Εὐδόξος ὁ Κνίδιος, *Μεγάλη Σοβιετικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια*, τ. 12, Ἀθήνα, Ἀκάδημος, 1979, σ. 137.

δρους διαμορφώσεως τῶν πολιτικῶν συγγραμμάτων τοῦ Κνιδίου⁴¹. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἡ δυσχέρεια καθορισμοῦ τοῦ χαρακτήρος τῆς νομοθεσίας τοῦ Εὐδόξου ἔγκειται στὸ ὅτι αὐτὴ διεμορφώθη τὴν περίοδον ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κνίδιος ἐδίδασκε στὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τῆς γενετείρας του⁴², δηλαδή τὴν περίοδον ἐκείνην περὶ τῆς ὁποίας δὲν ἔχομεν ἐπαρκεῖς ἱστορικὲς ἐνδείξεις⁴³. Ἀφορμώμενοι ἐκ τῆς ἐπισημάνσεως τοῦ J. Deschamps⁴⁴, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Εὐδόξος ἐτιμᾶτο ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τῆς γενετείρας του, καὶ στοιχοῦντες πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ R. Cohen⁴⁵, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κνίδιος ἐπεδίωκε νὰ ἐπαυξήσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν αἵγλην τῆς Σχολῆς αὐτῆς, φρονοῦμεν ὅτι εἶναι ἐφικτὴ ἡ κατανόησις τοῦ χαρακτήρος τοῦ περὶ Εὐδόξου ψήφισματος τῶν Κνιδίων. Ἀκριβέστερον, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ Κνίδιοι διέκειντο εὐμενῶς πρὸς τὸν θεωρητικὸν βίον⁴⁶ καὶ ἐτάσσοντο ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῶν ἐπιστημῶν⁴⁷, κατατείνουμεν στὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα ἀνεφέρετο στὴν ὑπὸ τοῦ Εὐδόξου ἀνάληψιν τῆς διευθύνσεως τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τῆς Κνίδου.

Ἀποφεύγων οἵανδήποτε ἀναφορὰν στὸ περὶ Εὐδόξου ψήφισμα τῶν Κνιδίων, ὁ L. Büchner⁴⁸ ἀποφαίνεται ὅτι τὸ 366 π.Χ. ἀρμόζει νὰ λογισθῇ ὡς ἔτος ὁλοκληρώσεως τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας, ἀλλὰ ὁ W.R. Halliday⁴⁹ ἀντιπαρατηρεῖ ὅτι τὸ 366 π.Χ. προσήκει νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἔτος ἀκμῆς τοῦ Κνιδίου, τὸ ὁποῖον δὲν ταυτίζεται κατ' ἀνάγκην πρὸς τὸ ἔτος ἐπιτελέσεως τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητός του. Ἐπιφυλακτικώτερος τῶν L. Büchner καὶ W.R. Halliday, ὁ C.O. Müller⁵⁰ δὲν ἀποστέργει νὰ ὑπενθυμίσῃ ὅτι προέχει ὁ καθο-

41. Ὑπερμαχοῦντες τῆς ὑπάρξεως πολιτικῶν συγγραμμάτων τοῦ Εὐδόξου, ἔχομεν κατὰ νοῦν τὶς *Γῆς Περιόδους*, στίς νομοθετικὰς ὑποδηλώσεις τῶν ὁποίων ἀναφέρεται ὁ Ἀριστοτέλης (πβ. κατωτ. καὶ σημ. 180).

42. Πβ. G. WOLTERS, Eudoxos von Knidos, ἐν J. MITTELSTRASS, *Enzyklopädie, Philosophie und Wissenschaftstheorie*, τ. 1, Mannheim, Bibliographisches Institut, 1980, σ. 600.

43. Πβ. K. SUDHOFF, *Kos und Knidos*, München, Heller, 1927, σ. 294. Παρὰ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκῶν ἱστορικῶν ἐνδείξεων δὲν ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Εὐδόξου στὴν γενετείραν του ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ ἔτος ἰδρύσεως τοῦ περιφήμου ἀστεροσκοπείου τῆς Κνίδου (πβ. ΕΥΔΟΞ., T13 Lasserre). Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, τὸ γεγονὸς τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἀστεροσκοπείου αὐτοῦ πιθανώτατα λανθάνει ὑπὸ τὴν μαρτυρίαν τοῦ συγγραφέως τοῦ *Πασχαλίου Χρονικοῦ*, βάσει τῆς ὁποίας “Εὐδόξος ἀστρολόγος ἐγνωρίζετο” κατὰ τὸ ἔτος 357 π.Χ. (πβ. ΕΥΔΟΞ., T2 Lasserre).

44. Πβ. J. DESCHAMPS, Eudoxe de Cnide, ἐν D. HUISMAN, *Dictionnaire des philosophes*, τ. 1, Paris, P.U.F., 1984, σ. 889.

45. Πβ. G. GLOTZ, *Histoire grecque*, τ. 3, Paris, P.U.F., 1936, σσ. 470-471.

46. Πβ. A. ZIMMERN, *The Greek Commonwealth*, London, Oxford Univ. Press, 1924, σ. 277.

47. Πβ. K. BRODERSEN, *Antike Stätten am Mittelmeer*, Stuttgart, Metzler, 1999, σ. 535.

48. Πβ. L. BÜCHNER, Knidos, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, τ. 11, μέρ. 1, Stuttgart, Metzler, 1921, σ. 919.

49. Πβ. W.R. HALLIDAY, *The Greek Questions of Plutarch*, London, Oxford Univ. Press, 1928, σ. 48.

50. Πβ. C.O. MÜLLER, *The History and Antiquities of the Doric Race*, τ. 2, London, Murray, 1839, σ. 178.

ρισμός της σχέσεως μεταξύ της νομοθετικής δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου καὶ τῆς ἀντιστοίχου δραστηριότητος τοῦ Ἀρχίου στὴν πόλιν τῆς Κνίδου, δηλαδή ὁ καθορισμός ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ τρόπου ἐρμηνείας δύο χωρίων τῶν *Πολιτικῶν* τοῦ Ἀριστοτέλους⁵¹. Συνεξετάζων τὰ δύο χωρία, ὁ J. Aubonnet⁵², ὁ ὁποῖος προφανῶς τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν G.E. Bean-J.M. Cook⁵³, ὑποστηρίζει ὅτι πρόκειται περὶ δύο ἀναφορῶν τοῦ Ἀριστοτέλους στὸ αὐτὸ γεγονός, δηλαδή στὴν νομοθετικὴν δραστηριότητα τοῦ Εὐδόξου. Παρεμφερῆς πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τοῦ J. Aubonnet τυγχάνει ἡ ἐκδοχὴ τοῦ H.A. Cahn⁵⁴, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐν μέρει ἀντίκειται ἡ ἐφεκτικὴ προσέγγις τοῦ P.L.P. Simpson⁵⁵. Κατηγορηματικώτερος τοῦ P.L.P. Simpson, ὁ D. Keyt⁵⁶ τονίζει ὅτι τὰ δύο χωρία τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ τῶν πολιτειακῶν μεταβολῶν οἱ ὁποῖες συνετελέσθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἱστορίας τῆς Κνίδου ἀνάγονται σὲ δύο διαφορετικὰ ἱστορικὰ πλαίσια. Κατὰ τὴν ἄποψίν μας, ἡ νομοθετικὴ δραστηριότης τοῦ Κνιδίου δὲν συνάπτεται ἐκ προοιμίου πρὸς οἰονδήποτε τῶν ἀνωτέρω πλαισίων, διότι, ἐὰν ὑφίστατο ἡ συνάφεια αὕτη, ὁ Ἀριστοτέλης θὰ ἔκρινε ἐνδεδειγμένον νὰ κατανομάσῃ τὸν Εὐδόξον⁵⁷ ἢ νὰ παράσχῃ ἀκριβεστέραν ἐνδειξιν διὰ τῆς ὁποίας θὰ προεβάλλοντο οἱ ὅροι γενέσεως τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας⁵⁸. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ κατατείνομεν στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ὅροι γενέσεως τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας ἦσαν πανελληνίως γνωστοὶ λόγῳ τῆς συμπεριλήψεώς των στὸ ἀπολεσθὲν σύγγραμμα τοῦ Ἀριστοτέλους *Κνιδίων Πολιτεία*⁵⁹, δηλαδή στὸ σύγγραμμα ἐκεῖνο ἐκ τοῦ ὁποίου πιθανώτατα ἠρύσθη ὁ Καλλίμαχος προκειμένου νὰ συντάξῃ τὰ ἀπολεσθέντα προλεγόμενα τῶν *Νόμων* τοῦ Εὐδόξου⁶⁰.

51. Π6. ΑΡΙΣΤ., *Πολ.*, E6, 1305 b 12-18 πρὸς 1306 b 3-5.

52. Π6. J. AUBONNET, *Aristote. Politique*, τ. 2, μέρ. 2, Paris, Les Belles Lettres, 1973, σ. 177.

53. Π6. G.E. BEAN-J.M. COOK, *The Cnidia*, *The Annual of the British School at Athens*, 47, 1952, σ. 211.

54. Π6. H.A. CAHN, *Knidos*, Berlin, de Gruyter, 1970, σ. 17.

55. Π6. P.L.P. SIMPSON, *A Philosophical Commentary on the Politics of Aristotle*, Chapel Hill, The Univ. of North Carolins Press, 1998, σ. 385.

56. Π6. D. KEYT, *Aristotle. Politics. Books V and VI*, London, Oxford Univ. Press, 1999, σσ. 113-114.

57. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὰ χωρία στὰ ὁποῖα ὁ Σταγειρίτης ἔκρινε ἐνδεδειγμένον νὰ κατανομάσῃ τὸν Κνιδίον ταυτίζονται πρὸς τὰ εὐδόχεια ἀποσπάσματα D1, D3, D4, D6 τῆς ἐκδόσεως Lasserre.

58. Ἡ ἐνδειξις αὕτη, ἐὰν ὑφίστατο, φρονοῦμεν ὅτι θὰ ἦτο παρεμφερῆς πρὸς ἐκείνην διὰ τῆς ὁποίας προεβλήθησαν οἱ ἱστορικοὶ ὅροι τῆς μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος τῆς Εὐβοίας (πβ. ΑΡΙΣΤ., *Πολ.*, E6, 1306 a 35-36).

59. Π6. O. GIGON, *Aristotelis Opera*, τ. 3, Berlin, de Gruyter, 1987, σ. 654. Κατὰ τὴν ἄποψίν μας, ὑπὲρ τῆς γνησιότητος τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ συνηγορεῖ ἡ ὑπαρξὶς συναφείας μετὰ τῆς ἱατρικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῆς ἱατρικῆς τῶν ἐκπροσώπων τῆς Σχολῆς τῆς Κνίδου (πβ. Κ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἱατρικὰ Ἀριστοτέλους, Πλάτων*, 16, 1964, σ. 18).

60. Ἡ ἀναφορά μας στὴν ὑπὸ τοῦ Καλλιμάχου σύνταξιν προλεγομένων τῶν *Νόμων* τοῦ Εὐδόξου κατανοεῖται ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Καλλίμαχος, ὁ

Συγκεφαλαίωσιν τῶν περὶ τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας ἐρευνῶν τοῦ Καλλιμάχου πιθανώτατα ἀποτελεῖ ἡ μαρτυρία τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Εὐδοξος φέρεται ὡς «γράφας τοῖς ἰδίοις πολίταις νόμους, ὡς φησιν Ἑρμιππος ἐν τετάρτῃ Περί τῶν ἑπτὰ σοφῶν»⁶¹. Σχολιάζων τὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν, ὁ F. Wehrli⁶² διατείνεται ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος θὰ ἦτο ὀρθότερον νὰ παραπέμψῃ στὸ *Περί νομοθετῶν* σύγγραμμα τοῦ Ἑρμίππου, ἐνῶ ὁ J. Bollansée⁶³ ἀντιτείνει ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ὀρθῶς παρέπεμψε στὸ *Περί τῶν ἑπτὰ σοφῶν* σύγγραμμα τοῦ Ἑρμίππου, ἐφ' ὅσον στὸ σύγγραμμα αὐτὸ ἐνδεχομένως ἐπρυτάνευε ἡ σύγκρισις τοῦ Εὐδόξου πρὸς ἓνα ἐκ τῶν ἑπτὰ. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, δὲν θὰ ἦτο ἀβάσιμον νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος πρῶτιστα παρέπεμψε στὸ *Περί τῶν σοφῶν*⁶⁴ σύγγραμμα τοῦ Ἑρμίππου προκειμένου νὰ ὑποδηλώσῃ ὅτι ὁ Εὐδοξος εἶχε ἐκλάβει τὸν Μύσωνα ὡς κορυφαῖον τῶν σοφῶν⁶⁵, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Μύσων «ἄδοξος ἦν»⁶⁶. Ἐπὶ πλέον φρονοῦμεν ὅτι ὀρθῶς ὁ J. Bollansée⁶⁷ θεωρεῖ ὡς ἐγγύτατον πρὸς τὸ «κατ' ἀλήθειαν» τὸ σκέλος ἐκεῖνο τῆς ἐκδοχῆς τοῦ F. Wehrli κατὰ τὸ ὁποῖον στὸ *Περί νομοθετῶν* σύγγραμμα τοῦ Ἑρμίππου θὰ ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας καὶ θὰ παρετίθετο πλήρης κατάλογος τῶν συγγραμμάτων τοῦ Κνιδίου. Ἐξ ἄλλου προσήκει νὰ μὴ διαλανθάνῃ ἡ ἐπισήμανσις τοῦ J. Bollansée⁶⁸, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἑρμιππος, τόσον στὸ *Περί νομοθετῶν* ὅσον καὶ στὸ *Περί τῶν ἑπτὰ σοφῶν* σύγγραμμά του, δὲν θὰ εἶχε ἀναφερθῇ στὴν σχέσιν τῆς νομοθετικῆς δραστη-

ὁποῖος ἐλάμβανε θέσιν ἐπὶ προβλημάτων γνησιότητος τοῦ κειμένου τῶν συγγραμμάτων τὰ ὅποια ἐφυλάσσοντο στὸ Μουσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας (πβ. ΚΑΛΛ., F442 Pfeiffer), δὲν ἐπεδείκνυε ἀδιαφορίαν ἐναντὶ θεμάτων ἱστορίας τῆς νομοθεσίας (πβ. D.T. MOSCONAS, *Deipnosophistai by Athenaios*, Alexandria, Imprimerie de Commerce, 1975, σ. 45). Ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν εἶναι, νομίζομεν, προφανές ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος διέσωσε τὴν περὶ τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας μαρτυρίαν τοῦ Καλλιμάχου προκειμένου νὰ ἐξάρῃ τὴν γνησιότητα τῶν Νόμων τοῦ Κνιδίου.

61. Π6. ΕΡΜΙΠ., F9 Bollansée.

62. Π6. F. WEHRLI, *Hermippos der Kallimacheer*, Basel, Schwabe, 1974, σ. 54.

63. Π6. F. JACOBY, *Die Fragmente der griechischen Historiker*, μέρ. 4A, τ. 3, Leiden, Brill, 1999, σ. 165.

64. Π6. ΕΡΜΙΠ., F10 Bollansée. Ὑπὲρ τῆς ἀπαλείψεως τοῦ ὅρου ἑπτὰ φρονοῦμεν ὅτι συνηγορεῖ ἡ διευκρίνησις τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἑρμιππος εἶχε ἀπαριθμήσει δεκαεπτὰ σοφούς, «ὧν τοὺς ἑπτὰ ἄλλους ἄλλως αἰρεῖσθαι». Ἐχοντες κατὰ νοῦν ὅτι ὁ Ἑρμιππος συμπεριέλαβε τὸν Πυθαγόραν μετὰ τῶν δεκαεπτὰ σοφῶν, δὲν ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι, κατὰ τὸν Ἑρμιππον, ὁ Εὐδοξος εἶχε νομοθετήσῃ ὡς πνευματικὸς ἐπίγονος τοῦ Πυθαγόρου.

65. Π6. ΕΥΔΟΞ., F371 Lasserre. Τὸ γεγονὸς ὅτι, βάσει τοῦ ἀποσπάσματος αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἐφικτὸν νὰ συναχθοῦν συμπεράσματα περὶ τῶν πολιτικῶν πεποιθήσεων τοῦ Εὐδόξου ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ J. Bollansée (πβ. F. JACOBY, *Die Fragmente der griechischen Historiker*, μέρ. 4A, τ. 1, Leiden, Brill, 1998, σ. 175).

66. Π6. ΑΡΙΣΤΟΞ., F130 Wehrli.

67. Π6. F. JACOBY, *Die Fragmente der griechischen Historiker*, μέρ. 4A, τ. 3, Leiden, Brill, 1999, σ. 166.

68. Π6. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἐνθ' ἂν., σσ. 167-168.

ριότητος τοῦ Εὐδόξου πρὸς ἐκείνην τῶν μελῶν τῆς πλατωνικῆς Ἀκαδημείας. Ἡ ὀρθότης τῆς ἐπισημάνσεως αὐτῆς, κατὰ τὴν ἂποψίν μας, ἐπιβεβαιούται ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἐχρησιμοποίησε τὴν ἀττικὴν φράσιν «νόμους θεῖναι»⁶⁹ ἀρυόμενος ἐκ τοῦ Σπενσίππου⁷⁰, ἐνῶ εἶχε χρησιμοποίησει τὴν φράσιν «νόμους γράψαι» ἀναφερόμενος στὸν Εὐδόξον⁷¹. Συνεκτιμῶντες ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἀντιδιαστέλλει τὸ «νόμους θεῖναι τοῖς πολίταις» πρὸς τὸ «ἐν τῇ σχολῇ νομοθετεῖν»⁷², φρονοῦμεν ὅτι στὴν περίπτωσιν τοῦ Εὐδόξου τὸ «νόμους γράψαι τοῖς πολίταις» διαφοροποιεῖται τοῦ «ἐν τῇ σχολῇ νομοθετεῖν».

Πρὸς κατανόησιν τοῦ χαρακτήρος τῆς περὶ Εὐδόξου μαρτυρίας τοῦ Ἑρμίππου ὁ P. Tannery⁷³ κρίνει ἐνδεδειγμένον νὰ ὑπενθυμίση ὅτι ὁ Κνίδιος ἐγνώριζε τὶς φιλοσοφικὲς ζητήσεις τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν λοιπῶν Ἀκαδημακῶν, ἐνῶ ὁ J. Hölkeskamp⁷⁴ δὲν διστάζει νὰ παραβάλλῃ τὴν νομοθετικὴν δραστηριότητα τοῦ Εὐδόξου πρὸς ἐκείνην τῶν Ἀκαδημακῶν Φορμίωνος καὶ Μενεδήμου. Κατηγορηματικώτερος τοῦ J. Hölkeskamp, ὁ A.B. Γιαννικόπουλος⁷⁵ ἀποφαίνεται ὅτι ἡ νομοθεσία τοῦ Κνιδίου δὲν ὑπῆρξε ξένη πρὸς τὶς πολιτικὲς παρακαταθῆκες τοῦ ἴδρυτοῦ τῆς Ἀκαδημείας, ἐνῶ ὁ K. Trampedach⁷⁶ ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Εὐδόξος ἀνεδείχθη ρηξικέλευθος νομοθέτης, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἐν μέρει ἐτέλει ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Πλάτωνος. Ἀντιθέτως ὁ W. Anderson⁷⁷ ὑπογραμμίζει ὅτι ὁ Κνίδιος οὐδέποτε κατέστη φιλόσοφος - βασιλεὺς ὑπὸ τὴν πλατωνικὴν σημασίαν τοῦ ὄρου, ἐνῶ ὁ J. Bollansée⁷⁸ τονίζει ὅτι οἰαδήποτε ἀναφορὰ σὲ πλατωνικὲς καταβολὰς τῆς

69. Π6. H. STEPHANUS, *Thesaurus Graecae Linguae*, τ. 6, Graz, Akademische Druck - und Verlagsanstalt, 1954³, σ. 1554.

70. Π6. ΔΙΟΓ. ΛΑΕΡΤ., Β.Φ., 9.23.

71. Π6. ΕΡΜΙΠ., F9 Bollansée. Κατὰ τὴν ἂποψίν μας, τὸ γεγονός ὅτι ἡ μαρτυρία αὐτὴ προέρχεται ἐκ τοῦ *Περὶ τῶν σοφῶν συγγράμματος* τοῦ Ἑρμίππου δὲν ὑποβοηθεῖ στὴν κατανόησιν τοῦ χαρακτήρος τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου. Ὅντως, ἔχοντες κατὰ νοῦν ὅτι ὁ Μύσων ἦτο ὁ μόνος ἐκ τῶν καλουμένων σοφῶν ὁ ὁποῖος δὲν ὑπῆρξε πρωτουργὸς τῶν πολιτικῶν ὀρωμένων τῆς γενετείας του (π6. ΑΡΙΣΤΟΞ., F130 Wehrli), διαβλέπομεν ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Δικαίαρχον (π6. ΔΙΚ., F30 Wehrli), ὁ Εὐδόξος δὲν ἐξελάμβανε ἐκ προοιμίου τοὺς σοφοὺς ὡς νομοθετικούς.

72. Π6. ΔΙΟΓ. ΛΑΕΡΤ., Β.Φ., 5, 4.

73. Π6. P. TANNERY, *Recherches sur l'histoire de l'astronomie ancienne*, Paris, Gauthier-Villars, 1893, σ. 300.

74. Π6. J. HÖLKESKAMP, *Schiedrichter, Gesetzgeber und Gesetzgebung im archaischen Griechenland*, Stuttgart, Steiner, 1999, σσ. 32-33. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ J. Hölkeskamp στοιχεῖ πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τῶν J. P. DUMONT, *Éléments d'histoire de la philosophie antique*, Paris, Nathan, 1993, σ. 237, καὶ M. BALTES, *Dianoemata*, Stuttgart, Teubner, 1999, σ. 272.

75. Π6. Α.Β. ΓΙΑΝΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἡ ἐκπαίδευση στὴν κλασικὴ καὶ προκλασικὴ ἀρχαιότητα*, Ἀθήνα, Γρηγόρης, 1989, σ. 190.

76. Π6. K. TRAMPEDACH, *Platon, die Akademie und die zeitgenössische Politik*, Stuttgart, Steiner, 1994, σσ. 59-60.

77. Π6. W. ANDERSON, *Man's Quest for Political Knowledge*, Minneapolis, The Univ. of Minnesota Press, 1964, σσ. 235-236.

78. Π6. F. JACOBY, *μν. ἔργ.*, σ. 163.

νομοθεσίας του Εὐδόξου ἔχει ὑποθετικὴν χροιάν. Ὅντως, ἐκ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ P.A. Brunt⁷⁹ διαφαίνεται ὅτι ἡ νομοθετικὴ δραστηριότης τοῦ Κνιδίου δὲν ὑπῆρξε ἀπότοκος τοῦ αἰτήματος ἀναμορφώσεως τοῦ πολιτικοῦ βίου βάσει τῶν ἀρχῶν οἱ ὁποῖες διέπουν τοὺς *Νόμους* τοῦ Πλάτωνος⁸⁰, ἐφ' ὅσον ὁ νομοθέτης Εὐδόξος δὲν φέρεται ὡς *μαθητῆς* τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἀκαδημείας⁸¹. Ἀφορμώμενοι ἐκ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ P.A. Brunt, στοιχοῦμεν τόσον πρὸς τὴν ἐπισήμανσιν τοῦ D. Wyttenbach⁸², κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πλούταρχος ἀπεκάλεσε τὸν Εὐδόξον ὄχι «Πλάτωνος ἐταῖρον» ἀλλὰ «Πλάτωνος συνήθη», ὅσον καὶ πρὸς τὴν ἐπισήμανσιν τοῦ P. Friedländer⁸³, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πλούταρχος ἀντιδιέστειλε τοὺς ὅρους *ἐταῖρος* καὶ *συνήθης*, ἐκλαμβάνων τὸν Ἑλικῶνα ὡς ἓνα «τῶν Πλάτωνος συνήθων». Ἀκριβέστερον, συνεκτιμῶντες ὅτι ὁ Πλούταρχος⁸⁴ ἐξελάμβανε τὸν Ἑλικῶνα ὡς «μαθητὴν...Εὐδόξου»⁸⁵, εἶναι θεμιτὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ διάκρισις μεταξὺ τῶν ὁρῶν *μαθητῆς* καὶ *συνήθης* ἴσχυε τόσον ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Ἑλικῶνα ὅσον καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Εὐδόξον. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ φρονοῦμεν ὅτι συνάδει πρὸς τὶς μαρτυρίες τῶν Φιλίππου τοῦ Ὀπουντίου⁸⁶ καὶ Εὐδήμου τοῦ Ροδίου⁸⁷, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ Εὐδόξος εἶχε ἀξιοποιήσει «τὰς Πλάτωνος ὑφηγήσεις» προβαίνων σὲ μαθηματικὲς καὶ ἀστρονομικὲς ζητήσεις, δηλαδὴ σὲ ζητήσεις ξένες πρὸς τὴν νομοθετικὴν δραστηριότητά του.

Ἀναφερόμενοι στὸ ὑπόβαθρον τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου, οἱ A. Rivaux - G. Varet⁸⁸ εἰκάζουν ὅτι ὁ Κνίδιος ἐπεδείκνυε ἐνδιαφέρον πρὸς ἐπίλυσιν προβλημάτων τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐνασχόλησίς του περὶ τὰ προβλήματα αὐτὰ δὲν διαφαίνεται ἐκ μαρτυριῶν τοῦ Διογένηος τοῦ Λαερτίου⁸⁹. Προεκτείνων τὴν ἀνωτέρω εἰκασίαν, ὁ J. Vuillemin⁹⁰ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ περὶ διανεμητικοῦ δικαίου διδασκαλία τοῦ Εὐδόξου λανθάνει ὑπὸ τὴν ἀντίστοιχον διδασκαλίαν τοῦ Ἀριστοτέ-

79. Π6. P.A. BRUNT, *Studies in Greek History and Thought*, London, Oxford Univ. Press, 1993, σ. 288.

80. Τὸν κατευθυντήριον ἄξονα τῶν ἀρχῶν αὐτῶν προβάλλει ὁ A. SÁNCHEZ DE LA TORRE, *Como contempla la ley a la sociedad, según Platon? Revue Internationale des Droits de l'Antiquité*, 46, 1999, σσ. 65-66.

81. Π6. P.A. BRUNT, μν. ἔργ., σ. 290. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀρμόζει νὰ μὴ διαλανθάνῃ ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ L. ZHMUD, *Plato as «Architect of Science»*, *Phronesis*, 43, 1998, σ. 227.

82. Π6. D. WYTTENBACH, *Plutarchi Chaeronensis Moralia*, τ. 5, μέρ. 1, London, Oxford Univ. Press, 1830, σ. 602.

83. Π6. P. FRIEDLÄNDER, *Platon*, τ. 1, Berlin, de Gruyter, 1964³, σ. 362.

84. Π6. ΠΛΟΥΤ., *Ηθ.* 38, 533 B- 533 C.

85. Π6. ΕΛΙΚ., T1 Lasserre.

86. Π6. ΦΙΛ. ΟΠ., F 15^b Lasserre.

87. Π6. ΕΥΔΟΞ., F121 Lasserre.

88. Π6. A. RIVAUX - G. VARET, *Histoire de la philosophie*, τ. 1, Paris, P.U.F., 1960², σ. 242.

89. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

90. Π6. J. VUILLEMIN, *De la logique à la théologie*, Paris, Flammarion, 1967, σ. 16.

λους. Ἀκριβέστερον, κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ J. Vuillemin⁹¹, ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε ὡς γνώμονα τὴν περὶ ἀναλογιῶν θεωρίαν τοῦ Εὐδόξου, ἀποφαινόμενος ὅτι τὸ διαμενητικὸν δίκαιον θεμελιούται ὑπὸ μορφὴν ἀσυνεχοῦς ἀναλογίας, διότι οἱ δύο ὅροι οἱ ὅποιοι παριστοῦν πρόσωπα δὲν ἐπιδέχονται ἐξομοίωσιν πρὸς τοὺς δύο ὅρους οἱ ὅποιοι παριστοῦν πράγματα. Παρὰ ταῦτα, ὁ J. Vuillemin δὲν κατώρθωσε νὰ ὑπερακοντίσῃ τίς δυσχέρειες ἐκεῖνες οἱ ὁποῖες εἶναι συμφυεῖς πρὸς τὴν παραδοσιακὴν ἐρμηνείαν τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἀριστοτέλης προέβη σὲ μαθηματικὴν θεμελίωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ διανεμητικοῦ δικαίου⁹². Πρὸς ὑπερακόντισιν τῶν ἀνωτέρω δυσχερειῶν ὁ V. Karasmanis⁹³ ἔχει εἰσηγηθῇ νέαν ἐρμηνείαν τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἀριστοτέλης προέβη σὲ μαθηματικὴν θεμελίωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ διανεμητικοῦ δικαίου καὶ ἔχει ἐξάρει τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὅποια ἀπορρέουν ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐρμηνείας αὐτῆς. Στοιχοῦντες πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐρμηνείαν, ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ τὴν ὁποίαν «καλοῦσι...τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν γεωμετρικὴν οἱ μαθηματικοί» ἔχει εὐδόξειον χαρακτῆρα⁹⁴, ἐφ' ὅσον ὁ Ἀριστοτέλης πρῶτιστα χρησιμοποιοῖ τὸν ὅρον *μαθηματικοί*⁹⁵ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν Εὐδόξον⁹⁶ καὶ τοὺς πνευματικούς ἐπιγόνους του⁹⁷. Ἐξ ἄλλου ἀρμόζει, φρονοῦμεν, νὰ μὴ διαλανθάνῃ ὅτι ὁ ἀριστοτέλειος ὁρισμὸς κατὰ τὸν ὅποιον «ἔστιν ἄρα τὸ δίκαιον ἀνάλογόν τι»⁹⁸, παρὰ τὴν εὐδόξειον χροιάν του, δὲν ἀποβαίνει δηλωτικὸς τοῦ χαρακτῆρος τῆς νομοθεσίας τοῦ Κνιδίου, διότι ἡ ὑφή τοῦ ὁρισμοῦ αὐτοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα ἐναρμονίζεται πρὸς τὸ πλέγμα διαμορφώσεως οἰουδήποτε πολιτεύματος⁹⁹.

Ἐπανεξετάζων τὸ περίγραμμα τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Κνιδίου, ὁ H. Baker¹⁰⁰ ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Εὐδόξος ὁ Κνίδιος ἀρμόζει νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἐπαινούμενον πολιτικὸν Εὐδόξον, ὁ ὅποιος πιθανώτατα συνέτεινε στὴν συνομολόγησιν συνθήκης εἰρήνης μεταξὺ

91. Π6. *αὐτόθι*.

92. Π6. V. KARASMANIS, *The Mathematical Passage in Nicomachean Ethics* 1131 b 5-15, *Ancient Philosophy*, 13, 1993, σσ. 374-375.

93. Π6. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *ἐνθ' ἀν.*, σσ. 376-377.

94. Ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ εὐδοξείου χαρακτῆρος τῆς ἀποφάνσεως αὐτῆς (π6. ΑΡΙΣΤ., *Ἡθ. Νικ.*, Ε3, 1131 b 12-13) συνηγορεῖ ὁ F. LASSERRE, *μν. ἔργ.*, σσ. 97-98.

95. Π6. ΑΡΙΣΤ., *Μ.τ.φ.*, Λ8, 1073 b 11-12.

96. Π6. ΕΥΔΟΞ., D6 Lasserre.

97. Π6. ΜΕΝΑΙΧΜ., F 2 Lasserre.

98. Π6. ΑΡΙΣΤ., *Ἡθ. Νικ.*, Ε3, 1131 a 29.

99. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ὁ Ἀριστοτέλης πιθανώτατα τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Εὐδόξου, ἀποφαινόμενος ὅτι «πολλαὶ γεγέννηται πολιτεῖαι πάντων... ὁμολογούντων τὸ δίκαιον καὶ τὸ κατ' ἀναλογίαν ἴσον» (π6. ΑΡΙΣΤ., *Πολ.*, Ε1, 1301 a 26-27). Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ φρονοῦμεν ὅτι ἐν μέρει αἰτιολογεῖται ἡ ἐφεκτικὴ προσέγγισις τοῦ J. HAZEL, *Who's Who in the Greek World*, London, Routledge, 2000, σ. 99, ὅσον ἀφορᾷ στὸν χαρακτῆρα τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας.

100. Π6. H. BAKER, Eudoxus of Cnidus, *The Sewanee Review*, 1973, σ. 242.

τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συνησπισμένων Χίων, Ροδίων, Βυζαντίων καὶ Κώων κατὰ τὸ ἔτος 355 π.Χ. Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος ἀπάδει πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τοῦ H. Stephanus¹⁰¹, φρονοῦμεν ὅτι αἱρεται ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς ἢ ἐπιχειρηματολογία τοῦ I. Kirchner¹⁰², βάσει τῆς ὁποίας ὁ ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἐπαινούμενος πολιτικὸς Εὐδόξος εἶναι ὀρθότερον νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὸν βουλευτὴν Εὐδόξον Θεαγγέλου Συπαλλήτιον. Ἀντιπαρερχόμενος τὴν ἐπιχειρηματολογίαν τοῦ I. Kirchner, ὁ F. Lasserre¹⁰³ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ θετικὴ ἀναφορὰ τοῦ Πλουτάρχου στὴν νομοθεσίαν τοῦ Εὐδόξου ἀντίκειται πρὸς ἐκείνην τοῦ ἱστορικοῦ Δημοχάρους, ἡ ὁποία ὑποτίθεται ὅτι ἐτύγχανε τῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ Κωλώτου τοῦ Ἐπικουρείου. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἡ ἐκδοχὴ τοῦ F. Lasserre ἀποδυναμοῦται ἐφ' ὅσον συνεκτιμηθῇ ὅτι ὁ Δημοχάρης ἥσκησε ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ Δικαιοκλέους τοῦ Κνιδίου¹⁰⁴, ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο παράδοξον νὰ ἐπικρίνῃ τὴν νομοθετικὴν δραστηριότητα τοῦ τιμωμένου ὑπὸ τῶν Κνιδίων Εὐδόξου¹⁰⁵. Ἐπὶ πλέον ἀρμόζει νὰ μὴ διαλανθάνῃ ὅτι ἡ ἐκδοχὴ τοῦ F. Lasserre δὲν εἶναι ἐφικτὸν νὰ ἐπιβεβαιωθῇ λόγῳ τῆς ἀπωλείας τῶν συγγραμμάτων τοῦ Κωλώτου, στὰ ὁποῖα ἀκόμη καὶ ὁ Πλούταρχος δὲν εἶχε ἄμεσον πρόσβασιν¹⁰⁶. Ἀντιθέτως, ἐκ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐνδείξεων διαφαίνεται ὅτι ὁ Εὐδόξος δὲν συναριθμεῖται στοὺς Ἀκαδημαικοὺς καὶ Περιπατητικοὺς φιλοσόφους κατὰ τῶν ὁποίων ὁ Κωλώτης εἶχε ἐπιχειρηματολογήσει¹⁰⁷ διὰ τοῦ συγγράμματός του *Περὶ τοῦ ὅτι κατὰ τὰ τῶν ἄλλων φιλοσόφων δόγματα οὐδὲ ζῆν ἔστιν*¹⁰⁸. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ προσήκει νὰ ἐπανεκτιμηθῇ ἡ περὶ τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας μαρτυρία τοῦ Πλουτάρχου, ἡ ὁποία πιθανολογοῦμεν ὅτι προῆλθε ἐκ τοῦ οἰκείου του Φαβωρίνου¹⁰⁹. Ἀκριβέστερον, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ὁ Φαβωρίνος εἶχε βιογραφῆσαι τὸν Εὐδόξον¹¹⁰ ἀρυόμενος ἐκ τοῦ Σωτίωνος¹¹¹. Λαμβάνοντες ὑπ'

101. Π6. H. STEPHANUS, *Thesaurus Graecae Linguae*, τ. 4, μέρ. 2, Graz, Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1954³, σ. 2232.

102. Π6. I. KIRCHNER, *Prosopographia Attica*, τ. 1, Berlin, de Gruyter, 1966², σ. 355.

103. Π6. F. LASSERRE, *De Léodamas de Thasos à Philippe d'Oponite*, Napoli, Bibliopolis, 1987, σ. 439.

104. Π6. ΔΗΜΟΧ., F1 Baiter-Sauppe.

105. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

106. Π6. W. CRÖNERT, *Kolotes und Menedemos*, Leipzig, Avenarius, 1906, σ. 13.

107. Π6. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἔνθ' ἀν., σ. 6.

108. Π6. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἔνθ' ἀν., σ. 12.

109. ΠΛΟΥΤ., *Ηθ.* 46, 735 C.

110. Π6. ΦΑΒ., F20 Mensching. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι, ἀναλύων τὴν περὶ Εὐδόξου μαρτυρίαν τοῦ Φαβωρίνου, ὁ E. MENSCHING, *Favorin von Arelate*, μέρ. 1, Berlin, de Gruyter, 1963, σ. 97, προεξέτεινε τὴν ἐκδοχὴν τοῦ J. GABRIELSSON, *Über Favorinus und seine Panτοδαπὴ ἱστορία*, Leipzig, Harrassowitz, 1906, σσ. 10-11. Ἐπὶ πλέον ἀρμόζει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι, ὅπως κατέδειξε ὁ M. GIGANTE, *Biografia e dossografia in Diogene Laerzio*, *Elenchos*, 7, 1986, σ. 43, τὸ περὶ Εὐδόξου ἐπίγραμμα τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου ἐνέχει ὑποδηλώσεις οὐσιωδέστερες ἐκείνων οἱ ὁποῖες λανθάνουν ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω μαρτυρίαν τοῦ Φαβωρίνου.

111. Π6. W. CRÖNERT, *μν. ἔργ.*, σσ. 136-137.

ὄψιν ὅτι ὁ Σωτίων ἀφωρμήθη ἐκ τῆς περὶ Εὐδόξου μαρτυρίας τοῦ Ἑρμίππου¹¹², ἀλλὰ ἐξῆρε τὴν ἐπὶ τοῦ Εὐδόξου ἐπίδρασιν τοῦ Πλάτωνος¹¹³, φρονούμεν ὅτι κατὰ τὸν Σωτίωνα ὁ Εὐδόξος εἶχε νομοθετήσει ὡς «Πλάτωνος συνήθης»¹¹⁴.

Ἀναφερόμενος στοὺς ὅρους γενέσεως τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας, ὁ Sir C.T. Newton¹¹⁵ δὲν ἀποκλείει τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι ὁ Εὐδόξος εἶχε προσκληθῇ στὴν αὐλὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Καρίας Μουσώλου προκειμένου νὰ συμβάλῃ στὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς δημοκρατίας στὴν πόλιν τῆς Κνίδου, ἐνῶ ὁ S. Dusanič¹¹⁶ ὑποστηρίζει ὅτι τὸ γεγονὸς αὐτὸ θὰ εἶχε λάβει χώραν τὴν περίοδον ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μαύσωλος ἐπεδείκνυε εὐμένειαν ἔναντι τῆς δημοκρατουμένης πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἀντιτιθέμενος πρὸς τὴν ἐκδοχὴν τῶν Sir C.T. Newton καὶ S. Dusanič, ὁ S. Hornblower εἰκάζει ὅτι ὁ Εὐδόξος εἶχε προσκληθῇ στὴν αὐλὴν τοῦ Μουσώλου προκειμένου νὰ συμβάλῃ στὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς ὀλιγαρχίας¹¹⁷ στὴν νέαν πόλιν τῆς Κνίδου¹¹⁸. Ἐπιφυλακτικώτεροι τοῦ S. Hornblower, οἱ S. Ruzicka¹¹⁹ καὶ K. Trampedach¹²⁰ κρίνουν ἐνδεδειγμένον νὰ ἐπισημάνουν ὅτι ἡ μετάβασις τοῦ Εὐδόξου στὴν αὐλὴν τοῦ Μουσώλου εἶναι δυσχερὲς νὰ αἰτιολογηθῇ ὑπὸ τὸ πρῖσμα οἰασθήποτε πολιτικῆς ἐπιδιώξεως. Στοιχοῦντες πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐπισήμανσιν καὶ τελοῦντες ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ H.J. Mette¹²¹, οἱ M. Ostwald - J.P. Lynch¹²² δὲν διστάζουν νὰ ὑπογραμμίσουν ὅτι ὁ Εὐδόξος μετέβη στὴν

112. Π6. ΕΡΜΙΠ., F9 Bollansée.

113. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

114. Π6. ΕΥΔΟΞ., D70 Lasserre. Κατὰ τὴν ἄποψίν μας, ὁ Σωτίων πιθανώτατα προέβη στὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἐπιζητῶν νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι ὁ νομοθέτης Εὐδόξος δὲν διαφοροποιεῖται τοῦ «Εὐδόξου τοῦ Κνιδίου τοῦ μαθηματικοῦ τοῦ κατὰ τοὺς Πλάτωνος χρόνους γεγονότος» (Π6. ΕΥΔΟΞ., D32 Lasserre). Ὡς ἐκ τούτου, κατατείνουμεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ γραμματικὸς Philargyrius εἶχε κατὰ νοῦν τὸν Σωτίωνα, ἀναφερόμενος στὸν «Eudoxum... mathematicum, eundem philosophum, Platonis discipulum, ut quidam aiunt» (Π6. ΕΥΔΟΞ., T10 Lasserre).

115. Π6. Sir C.T. NEWTON, *A History of Discoveries at Halicarnassus, Cnidus, and Branchidae*, τ. 2, μέρ. 2, London, Day, 1863, σ. 355. Συνεκτιμῶντες ὅτι ἡ μνεία τοῦ Μουσώλου ἄνευ προσδιορισμοῦ τοῦ ἀξιώματός του ἐναρμονίζεται πρὸς τὸν συνήθη τύπον τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν νομισμάτων τῆς ἐποχῆς του (Π6. A. PETIT, A propos des "satrapies" ionienne et carienne, *Bulletin de Correspondance Hellénique*, 112, 1988, σ. 315). εἶναι θεμιτὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ περὶ Εὐδόξου φράσις «ἀλλὰ καὶ παρὰ Μουσωλὸν ἀφικέσθαι» (Π6. ΕΥΔΟΞ., T 7 Lasserre), στὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ἡ Sir C.T. Newton, προέρχεται ἐκ παλαιᾶς καὶ ἀξιοπίστου πηγῆς.

116. Π6. S. DUSANIČ, Plato's Academy and Timotheus' Policy, 365-359 B.C., *Chiron*, 10, 1980, σ. 134.

117. Π6. S. HORNBLOWER, *Mausolus*, London, Oxford Univ. Press, 1982, σ. 118.

118. Π6. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἔνθ' ἄν., σσ. 115-116.

119. Π6. S. RUZICKA, *Politics of a Persian Dynasty*, Oklahoma, The Univ. of Oklahoma Press, 1992, σσ. 185-186.

120. Π6. K. TRAMPEDACH, μν. ἔργ., σ. 61.

121. Π6. H.J. METTE, Eudoxos von Knidos, *Der kleine Pauly*, τ. 2, Stuttgart, Druckenmüller, 1967, σ. 408.

122. Π6. M. OSTWALD - J.P. LYNCH, *The Growth of Schools and the Advantage of Knowledge*, ἐν *The Cambridge Ancient History*, τ. 6, London, Cambridge Univ. Press, 1994², σ. 614.

αὐλὴν τοῦ Μουσώλου ὡς προϊστάμενος ἐπιστημονικοῦ κλιμακίου, τὸ ὅποῖον εἶχε ἀπαρτισθῇ ἐξ ἐπιφανῶν μαθητῶν του. Ἐξ ἄλλου, συνεκτιμῶντες ὅτι ὁ Μαύσωλος ὑπῆρξε θαυμαστής τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ¹²³, ὁ ὁποῖος ἐπρυτάνευε στὸν πνευματικὸν βίον τῶν Κνιδίων¹²⁴, οἱ C. Le Roy¹²⁵ καὶ W. Ameling¹²⁶ ἀποφαίνονται ὅτι ὁ Εὐδοξος εἶχε προσκληθῇ στὴν αὐλὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Καρίας ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ διαπρεποῦς μαθηματικοῦ. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, δὲν ἔτυχε τῆς δεούσης προσοχῆς τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Εὐδοξος εἶχε ἐγκύψει στὴν ρητορικὴν τοῦ Πρωταγόρου¹²⁷, ὁ χαρακτήρ τῆς ὁποίας κατοπτρίζεται στὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ *Περὶ νόσων* συγγράμματος τοῦ *Coprus Hippocraticum*¹²⁸, δηλαδὴ στὸ πρῶτον κεφάλαιον συγγράμματος διὰ τοῦ ὁποίου προβάλλονται δόγματα ἀποδιδόμενα στὸν ἱατρὸν Δέξιππον¹²⁹. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Δέξιππος, ὁ ὁποῖος ἀνῆκε στὴν Σχολὴν τῆς Κω¹³⁰, εἶχε θεραπεύσει τὸν πάσχοντα ἐξ ὀξείας γαστρίτιδος Μαύσωλον¹³¹, κατατείνομεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Εὐδοξος μετέβη στὴν αὐλὴν τοῦ Μουσώλου προκειμένου νὰ μελετήσῃ τὰ συγγράμματα τοῦ Δεξιππου¹³², τὰ ὁποῖα θὰ ἐφυλάσσοντο στὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἀλικαρνασσοῦ.

123. Π6. G.E. BEAN - J.M. COOK, *The Carian Coast III, The Annual of the British School at Athens*, 52, 1957, σ. 141.

124. Π6. S.B. POMEROY - S.M. BURSTEIN - W. DONLAN - J. TOLBERT ROBERTS, *Ancient Greece*, London, Oxford Univ. Press, 1999, σ. 342.

125. Π6. C. LE ROY, *A propos de Mausole*, ἐν P. CARLIER, *Le IVe siècle av. J.-C.*, Paris, de Boccard, 1996, σ. 352.

126. Π6. W. AMELING, *Mausolos*, ἐν K. BRODERSEN, *Grosse Gestalten der griechischen Antike*, München, Beck, 1999, σ. 365.

127. Π6. ΕΥΔΟΞ., F307 Lasserre. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικός εἶχε πραγματευθῇ τὰ ἀφορῶντα στὴν νομοθετικὴν δραστηριότητα τοῦ Πρωταγόρου στὴν πόλιν τῶν Θουρίων (π6. F. WEHRLI, *Herakleides Pontikos*, Basel, Schwabe, 1969², σ. 110), δὲν ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι καὶ ὁ Εὐδοξος εἶχε ἀναφερθῇ στὴν ἀνωτέρω δραστηριότητα τοῦ Πρωταγόρου στὸ πλαίσιον τῶν ἐρευνῶν του περὶ τῶν ὅρων γενέσεως τῆς νομοθεσίας διαφόρων πόλεων. Συνεκτιμῶντες τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Εὐδοξος ἐξύμνησε τὴν πόλιν τῶν Πλαταιῶν “διὰ τὸ τάφους καὶ τρόπαια ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔχειν τῶν τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερωσάντων καὶ τὸ βασιλεῖον στράτευμα δουλωσάντων” (π6. ΕΥΔΟΞ., F311 Lasserre), κατατείνομεν στὸ συμπέρασμα ὅτι στὸ πλαίσιον τῆς διανοήσεως τοῦ Κνιδίου ἐξέχουσαν θέσιν ἐπέιχε ἡ ζωογόνος συνάφεια μεταξὺ ἐλευθερίας καὶ νόμου (π6. J. DE ROMILLY, *Ἡ Ἀρχαία Ἑλλάδα σὲ ἀναζήτηση τῆς Ἑλευθερίας*, Ἀθήνα, Τὸ Ἄστυ, 1992, σσ. 68-70).

128. Π6. H. DIELS - W. KRANZ, *Die Fragmente der Vorsokratiker*, τ. 2, Berlin, Weidmann, 1972¹⁶, σ. 267.

129. Π6. V. DI BENEDETTO, *Cos e Cnido*, ἐν M.D. GRMEK, *Hippocratica*, Paris, Éditions du C.N.R.S., 1980, σ. 106.

130. Ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως δεσμῶν φιλίας μεταξὺ τῶν ἱατρῶν τῆς Σχολῆς τῆς Κω καὶ τῶν ἱατρῶν τῆς Σχολῆς τῆς Κνίδου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιστημονικῆς δραστηριότητος τοῦ Δεξιππου ἔχει ἐπιχειρηματολογήσει ἡ J. KOLLESCH, *Knidos als Zentrum der frühen wissenschaftlichen Medizin im alten Griechenland*, *Gesnerus*, 46, 1989, σ. 13.

131. Π6. S. HORNBLOWER, *μν. ἔργ.*, σσ. 132-133.

132. Π6. H. GRENSEMANN, *Knidische Medizin*, μέρ. 1, Berlin, de Gruyter, 1975, σ. 210. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ὁ Εὐδοξος θὰ ἔκρινε ἐνδεδειγμένον νὰ μελετήσῃ τὰ συγγράμματα τοῦ

Ὑπερβαίνουσα οἰανδήποτε πολιτικὴν ἐρμηνείαν τοῦ γεγονότος τῆς μεταβάσεως τοῦ Κνιδίου στὴν αὐλὴν τοῦ Μουσώλου, ἡ M. Isnardi Parente¹³³ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ νομοθετικὴ δραστηριότης τοῦ Εὐδόξου ὑπῆρξε παρεμφερὴς πρὸς ἐκείνην τοῦ Ἀριστοτέλους. Κατηγορηματικώτερος τῆς M. Isnardi Parente, ὁ H. Baker¹³⁴ ἀποφαίνεται ὅτι ὁ Σταγειρίτης τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Κνιδίου, ἐκλαμβάνων τὴν εὐνομίαν οἰασδήποτε ὑπὸ ἰδρυσιν πόλεως ὡς συναφὴ πρὸς τὸ «περὶ ὑγείας φροντίζειν τῶν ἐνοικούντων». Τοιουτοτρόπως ὁ H. Baker ἐπαναφέρει στὸ προσκήνιον τὴν ἐκδοχὴν τῶν G.E. Bean - J.M. Cook¹³⁵, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ γένεσις τῆς νομοθεσίας τοῦ Εὐδόξου πιθανώτατα ἔλαβε χώραν συνεπεία τοῦ αἰτήματος ἐφαρμογῆς ὑγειονομικῶν κανονισμῶν στὴν νέαν πόλιν τῆς Κνίδου. Πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐκδοχὴν ἀντίκειται ὁμως ἡ ἐπιχειρηματολογία τῆς N. Demand¹³⁶, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι δυνατόν νὰ συναχθῇ τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν ὑφίσταται οἰαδήποτε σχέσις μεταξὺ τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας πόλεως τῆς Κνίδου. Ὄντως, ἀφορμώμενος ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐπιλογὴ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς παλαιᾶς πόλεως τῆς Κνίδου δὲν ὑπῆρξε ξένη πρὸς τὸ αἶτημα προαγωγῆς τοῦ διὰ θαλάσσης ἐμπορίου¹³⁷, ὁ D. Berges¹³⁸ ἀναδεικνύεται ὑπέρμαχος τῆς ἐκδοχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἰδρυσις τῆς νέας πόλεως τῆς Κνίδου ἔλαβε χώραν περὶ τὰ τέλη τοῦ ε' αἰῶνος π.Χ., δηλαδὴ πρὸ τῆς περιόδου ἐπιτελέσεως τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου. Ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς τοῦ D. Berges, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, συνηγορεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος δὲν ἀπεδέχετο τὴν ὑπαρξίν συναφείας μεταξὺ τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας πόλεως τῆς Κνίδου¹³⁹, ἐνῶ εἶχε συνηγορήσει ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως συναφείας μεταξὺ τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας πόλεως τῶν Σταγείρων¹⁴⁰. Ἐξ ἄλλου, κατὰ τὴν ἀποψίν

Δεξίππου, ἀφορμώμενος ἐκ τῶν κοινῶν τόπων τῆς διανοήσεως τῶν Δεξίππου καὶ Φιλιστίωνος (πβ. L. REPICI, L'epiglottide nell' antichità tra medicina e filosofia, *History and Philosophy of the Life Sciences*, 12, 1990, σ. 79). Ἐκ παραλλήλου δὲν ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι ὁ Εὐδόξος μετέβη στὴν αὐλὴν τοῦ Μουσώλου καὶ ὡς ἀπεσταλμένος τῶν κατοίκων τῆς Κυζίκου (πβ. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre), οἱ ὅποιοι ἔθεσαν ὡς στόχον τὴν διασφάλισιν τῆς αὐτονομίας τῶν μέσω διπλωματικῶν χειρισμῶν (πβ. T. DREW-BEAR, Kyzikos, *Der neue Pauly*, vol. 6, Stuttgart, Metzler, 1999, σ. 1026).

133. Πβ. M. ISNARDI PARENTE, *Studi sull' Accademia Platonica Antica*, Firenze, Olschki, 1979, σ. 281.

134. Πβ. H. BAKER, μν. ἔργ., σ. 250.

135. Πβ. G.E. BEAN-J.M. COOK, The Cnidia, *The Annual of the British School at Athens*, 47, 1952, σ. 212.

136. Πβ. N. DEMAND, Did Knidos really move?, *Classical Antiquity*, 8, 1989, σσ. 232-233.

137. Πβ. A. PHILIPPSON, *Reisen und Forschungen im westlichen Kleinasien*, τ. 5, Gotha, Perthes, 1915, σ. 75.

138. Πβ. D. BERGES, Alt-Knidos und Neu-Knidos, *Istanbuler Mitteilungen*, 44, 1994, σσ. 15-16.

139. Πβ. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

140. Πβ. ΔΙΟΓ. ΛΑΕΡΤ., B.Φ., 5.4.

μας, αρμόζει νὰ μὴ διαλανθάνη ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης, γράφων τὴν φράσιν «παρალიπόντων οὖν τῶν προτέρων ἀνερεύνητον τὸ περὶ τῆς νομοθεσίας»¹⁴¹, ὑπεδήλωσε τὴν ὑπαρξίν ὄρων διαφοροποιήσεως μεταξὺ τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητός του καὶ ἐκείνης τοῦ Εὐδόξου¹⁴².

Ἐξαίροντες τὴν πανελλήνιον ἀπήχησιν τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου, οἱ L. Ideler¹⁴³ καὶ C.F. Bähr¹⁴⁴ ἐπικαλοῦνται τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θεοδωρήτου Κύρρου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κνίδιος, ἐκ πρώτης ὄψεως, φέρεται ὡς νομοθέτης τῶν Μιλησίων¹⁴⁵. Ἡ ἀνωτέρω μαρτυρία φρονοῦμεν ὅτι δὲν εἶναι θεμιτὸν νὰ ἀθετηθῇ ἐκ λόγων ἱστορικῶν, ἐφ' ὅσον ἀδιαμφισβήτητον παραμένει τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πόλις τῆς Μιλήτου εἶχε περιληφθῇ στὴν σφαῖραν ἐπιρροῆς τῶν ἡγεμόνων τῆς Καρίας Ἐκατόμνου καὶ Μαυσώλου¹⁴⁶. Ἀντιπαρέρχόμενος τὴν ἱστορικὴν διάστασιν τοῦ θέματος, ὁ P. Canivet¹⁴⁷ διατείνεται ὅτι ἡ μνεία τοῦ Εὐδόξου ὡς νομοθέτου τῶν Μιλησίων ὀφείλεται σὲ σφάλμα αὐτοῦ τούτου τοῦ Θεοδωρήτου, ἐνῶ ὁ H. Künssberg¹⁴⁸ ὑπερμαχεῖ τῆς ἐκδοχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μνεία τοῦ Εὐδόξου ὡς νομοθέτου τῶν Μιλησίων ὀφείλεται σὲ σφάλμα ἀντιγραφῆς τοῦ κειμένου τοῦ Θεοδωρήτου. Προεκτείνοντες τὴν ἐκδοχὴν τοῦ H. Künssberg, ἡ ὁποία ἐρείδεται ἐπὶ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ A. Boeckh, οἱ G.F. Unger¹⁴⁹ καὶ F. Gada¹⁵⁰ δὲν ἀποκλείουν τὸ

141. Π6. ΑΡΙΣΤ., *Ἡθ. Νεκ.*, K9, 1181 b 12-13. Ὁ ὅρος ἀνερεύνητον, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, εὐσταθεῖ στὴν περίπτωσιν τοῦ Κνιδίου λόγῳ τοῦ ὅτι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀριστόξενον (π6. F. WEHRLI, *Aristoxenos*, Basel, Schwabe, 1967², σσ. 62-63), ὁ Εὐδόξος δὲν ἐξεπόνησε σύγγραμμα περὶ τῆς παιδευτικῆς στοχοθεσίας τῶν πολιτικῶν νόμων.

142. Ἀφορμώμενοι ἐκ μαρτυρίας τοῦ Πλουτάρχου (π6. ΕΥΔΟΞ., D70 Lasserre), κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νομοθετικὴ δραστηριότης τοῦ Εὐδόξου ὑπῆρξε προγενεστέρα ἐκείνης τοῦ Ἀριστοτέλους, κατατείνουμεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Σταγειρίτης ἐγνώριζε τὸν χαρακτήρα τῆς νομοθεσίας τοῦ Κνιδίου. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ φρονοῦμεν ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε ἐνδεχομένως κατὰ νοῦν καὶ τὸν Εὐδόξον γράφων: «ἐνιοὶ... νομοθέται γεγονάσιν... ταῖς οἰκείαις πόλεσι... πολιτευθέντες αὐτοί» (π6. ΑΡΙΣΤ., *Πολ.*, B12, 1273 b 30-32). Τοιοῦτοτρόπως συνηγοροῦμεν ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς τοῦ R. NETZ, *The Shaping of Deduction in Greek Mathematics*, London, Cambridge Univ. Press, 1999, σ. 279.

143. Π6. L. IDELER, *Über Eudoxus, Abhandlungen der Königlich preussischen Akademie der Wissenschaften. Historisch-philologische Klasse*, 1828, σ. 196.

144. Π6. C.F. BÄHR, *Eudoxus, Realencyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft*, τ. 3, Stuttgart, Metzler, 1844, σ. 264.

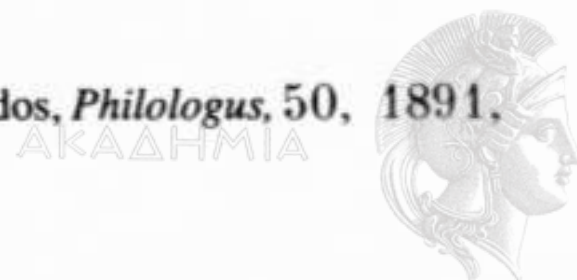
145. Π6. ΘΕΟΔΩΡΗΤ., *Ἑλλ. Θερ. Παθ.*, Θ12. Σχολιάζων τὴν μαρτυρίαν αὐτήν, ὁ Γ.Λ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ, *Εὐδόξος ὁ Κνίδιος, Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια*, τ. 1, Ἀθῆναι, Φοῖνιξ, α.χ., σ. 715, ἀποφαίνεται ὅτι ὁ Θεοδώρητος εἶχε προβεῖ σὲ σύγκρισιν τῆς νομοθεσίας τοῦ Εὐδόξου πρὸς ἐκεῖνες τῶν Λυκούργου καὶ Σόλωνος. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἡ ἀνωτέρω ἀπόφανσις ἀμβλύνεται ἐφ' ὅσον συνεκτιμηθῇ ὅτι ἡ περὶ Εὐδόξου μαρτυρία τοῦ Θεοδωρήτου ἐντάσσεται στὸ πλέγμα τῆς ἀπαριθμήσεως πλήθους ὀνομάτων ἀρχαίων νομοθετῶν. Ἐξ ἄλλου πρὸς τὴν ἀπόφανσιν αὐτὴν ἀπάδει τὸ γεγονὸς ὅτι στοὺς πλουταρχεῖους βίους τῶν Λυκούργου καὶ Σόλωνος δὲν ἀπαντᾶται οἰαδήποτε μνεία τῆς νομοθεσίας τοῦ Εὐδόξου.

146. Π6. S. HORNBLOWER, *μν. ἔργ.*, σ. 111.

147. Π6. P. CANIVET, *Théodoret de Cyr. Thérapeutique des maladies helléniques*, τ. 2, Paris, Les Éditions du Cerf, 1958, σ. 339.

148. Π6. H. KÜNSSBERG, *μν. ἔργ.*, σ. 18.

149. Π6. G.F. UNGER, *Eudoxos von Knidos und Eudoxos von Rhodos, Philologus*, 50, 1891,

ένδεχόμενον ὅτι ἡ ἀναφορὰ τοῦ Θεοδώρητου στοὺς νομοθέτες «τῶν Κνιδίων Ἀρχίαν καὶ Εὐδόξον τῶν Μιλησίων» κατανοεῖται ἐφ' ὅσον ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Θεοδώρητος εἶχε θέσει τὸ ὄνομα τοῦ νομοθέτου τῆς πόλεως τῆς Μιλήτου μετὰ τὸν ὄρον *Μιλησίων*. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἡ ἐσφαλμένη μνεῖα τοῦ Εὐδόξου ὡς νομοθέτου τῶν Μιλησίων πιθανώτατα ὀφείλεται σὲ παρερμηνείαν τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Εὐδόξος εἶχε σχολαρχήσει στὴν πόλιν τῆς Κυζίκου¹⁵¹, δηλαδή στὴν πόλιν ἐκείνην τῆς ὁποίας οἰκιστὴς ὑπῆρξε ὁ Μίλητος¹⁵². Ἐπὶ πλέον φρονοῦμεν ὅτι στὴν ἐσφαλμένην μνεῖαν τοῦ Εὐδόξου ὡς νομοθέτου τῶν Μιλησίων συνέτεινε ἡ σύγχυσις μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τοῦ ἐπιφανοῦς Εὐδόξου Αἰσχίνου Κνιδίου¹⁵³ καὶ τοῦ ἀφανοῦς Αἰσχίνου Εὐδόξου Μιλησίου, ὁ ὁποῖος εἶχε ὡσαύτως διαμείνει στὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν¹⁵⁴. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ κατατείνουμεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐξεταζομένη μαρτυρία τοῦ Θεοδώρητου ἀνεφέρετο στοὺς νομοθέτες «τῶν Κνιδίων Ἀρχίαν καὶ Εὐδόξον <καὶ> τῶν Μιλησίων <Μίλητον>». Ὡς ἐκ τούτου, ὑποστηρίζομεν ὅτι ὁ Θεοδώρητος ἐξελάμβανε ὄχι τὸν Εὐδόξον ἀλλὰ τὸν Μίλητον ὡς νομοθέτην τῆς πόλεως τῆς Μιλήτου.

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων διαφαίνεται ὅτι στὴν περὶ Εὐδόξου μαρτυρίαν τοῦ Θεοδώρητου, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως ἀποτελεῖ παραπομπὴν στὸ *Περὶ νομοθετῶν* σύγγραμμα τοῦ Ἑρμίππου¹⁵⁵, πρυτανεύει ἡ διαφοροποιήσις μεταξὺ τῶν ὄρων γενέσεως τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας¹⁵⁶ καὶ τῶν ὄρων γενέσεως τῆς νομοθεσίας τοῦ Ἀρχίου τοῦ Κνιδίου¹⁵⁷. Πρὸς καθορισμὸν τοῦ ἔτους ἐπιτελέσεως τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου ἀφορμώμεθα ἐκ τοῦ ὅτι ὁ συγγραφεὺς Αἰνείας ὁ Τακτικός, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε μισθοφόρος σὲ περιοχὰς τῆς Μ. Ἀσίας¹⁵⁸ καὶ κατέστη γνώστης πλείστων πολιτειακῶν μετα-

σ. 215.

150. Π6. F. ČÁDA, Eudoxos Knidský, *Listy Filologické*, 42, 1915, σ. 197.

151. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

152. Π6. E. SCHWERTHEIM, *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung*, μέρ. 2, Bonn, Habelt, 1983, σσ. 102-103.

153. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

154. Π6. M.J. OSBORNE - S.G. BYRNE, *The Foreign Residents of Athens*, Leuven, Peeters, 1996, σ. 194.

155. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Θεοδώρητος παρέθεσε τὰ ὀνόματα ἀρχαίων νομοθετῶν, περὶ τῆς πλειονότητος τῶν ὁποίων οὐδεμία περαιτέρω μαρτυρία διασώζεται (π6. ἀνωτ. καὶ σημ. 145), κατατείνουμεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ παράθεσις αὐτὴ εἶχε καταστῇ ἐφικτὴ μέσω παραπομπῶν στὸ *Περὶ νομοθετῶν* σύγγραμμα τοῦ Ἑρμίππου, στὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνετο τὸ ἱστορικὸν περίγραμμά τῆς δραστηριότητος ἐκάστου νομοθέτου. Ὑπὲρ τοῦ ἀνωτέρω συμπεράσματος συνηγορεῖ, φρονοῦμεν, τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ ὁ Ὠριγένης εἶχε ἀρυσθῇ ἐκ τοῦ *Περὶ νομοθετῶν* συγγράμματος τοῦ Ἑρμίππου (π6. ΕΡΜΙΠ., F1 Bollansée).

156. Π6. ΑΡΙΣΤ., Πολ., E6, 1306 b 3-5. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀφορμώμεθα ἐκ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ D. KEYT (π6. ἀνωτ. καὶ σημ. 56).

157. Π6. ΑΡΙΣΤ., Πολ., E6, 1305 b 12-18. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ δίδεται ἀπάντησις στὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον εἶχε θέσει ὁ C.O. MÜLLER (π6. ἀνωτ. καὶ σημ. 50).

158. Π6. M. BETTALLI, *Enea Tattico. La difesa di una città assediata*, Pisa, ETS Editrice, 1990, σ. 4.

βολῶν μέχρι τοῦ ἔτους 355 π.Χ.¹⁵⁹, δὲν ἀνεφέρθη στὴν ὑπαρξίν οἱασδήποτε μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος τῆς Κνίδου μέχρι τοῦ ἔτους αὐτοῦ. Τὸ ἀνωτέρω γεγονὸς δὲν ἀμοιρεῖ σπουδαιότητος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Αἰνεΐας ἐπεδείκνυε ἐνδιαφέρον ὄχι μόνον ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς Κυζίκου¹⁶⁰, δηλαδή τῆς πόλεως στὴν ὁποίαν εἶχε σχολαρχήσει ὁ Εὐδόξος¹⁶¹, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐπὶ Μαυσώλου ἱστορίαν τῆς Καρίας¹⁶², δηλαδή τῆς πολιτείας ἣ ὁποία εἶχε καταστῇ ἐπικυρίαρχος τῆς Κνίδου¹⁶³. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ εἶναι, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ὀρθότερον νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι οἱ ὄροι γενέσεως τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας διεμορφώθησαν μετὰ τὸ ἔτος 355 π.Χ., τὸ ὁποῖον ἀπέβη ὁρόσημον τῆς συγγραφικῆς δραστηριότητος τοῦ Αἰνεΐου. Ὑπὲρ τῆς ἀνωτέρω ἀπόψεως συνηγορεῖ ἡ ἐπισήμανσις τοῦ S. Dusanič¹⁶⁴, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἐκδοχὴ περὶ τῆς ὑπάρξεως πλατωνικῶν καταβολῶν τῆς νομοθεσίας τοῦ Εὐδόξου δὲν θὰ προεβάλλετο ἐάν ὁ Κνίδιος εἶχε νομοθετήσῃ μετὰ τῶν ἐτῶν 362 καὶ 355 π.Χ., δηλαδή κατὰ τὴν περίοδον κορυφώσεως τῆς ἐντάσεως τῶν σχέσεων τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὴν πολιτείαν τῆς Καρίας. Ὡς ἐκ τούτου, φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐπιτέλεσις τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου προσήκει νὰ ἐκληφθῇ ὡς γεγονὸς τοῦ ἔτους 354 π.Χ., δηλαδή τοῦ ἔτους ἐκείνου κατὰ τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν ἡ συνομολόγησις συνθήκης εἰρήνης μετὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς πολιτείας τῆς Καρίας¹⁶⁵. Ἀκριβέστερον, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, δὲν εἶναι ἀβάσιμον νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἀπότοκος τῆς συνθήκης αὐτῆς ὑπῆρξε ἡ ἀνάδειξις τοῦ Εὐδόξου ὡς νομοθέτου τῶν Κνιδίων, δηλαδή ὡς προσώπου κοινῆς ἀποδοχῆς, λόγῳ τῶν φιλικῶν σχέσεων τοῦ τόσον μετὰ τοῦ Πλάτωνος¹⁶⁶ ὅσον καὶ μετὰ τοῦ Μαυσώλου¹⁶⁷.

Ἐκλαμβάνοντες τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου ὡς γεγονὸς τοῦ ἔτους 354 π.Χ., κατατείνομεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Κνίδιος θὰ ἔκρινε ἐνδεδειγμένον νὰ μεριμνήσῃ πρὸς ἀμβλυνσιν τῆς ἀντιπαραθέσεως μετὰ τῆς φιλοθηβαίου καὶ τῆς φιλαθηναίου παρατάξεως τῆς γενετείρας του. Οἱ ἀπαρχές τῆς ἀντιπαραθέσεως αὐτῆς κατοπτρίζονται στὸ προσφάτως ἀνευρεθὲν ψήφισμα διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἑπαμεινώνδας ἀνεδείχθη

159. Π6. A. DAIN - A.M. BON, *Énée le Tacticien. Poliorcétique*, Paris, Les Belles Lettres, 1967, σ. IX.

160. Π6. D. WHITEHEAD, *Aineias the Tactician. How to survive under siege*, London, Oxford Univ. Press, 1990, σ. 134.

161. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre.

162. Π6. J. RADICKE, *Die Rede des Demosthenes über die Freiheit der Rhodier*, Stuttgart, Teubner, 1995, σ. 191.

163. Π6. N. JEFREMOW, *Die Amphorenstempel des hellenistischen Knidos*, München, tuduv-Verlagsgesellschaft mbH, 1995, σ. 34.

164. Π6. S. DUSANIČ, μν. ἔργ., σ. 133.

165. Π6. S. RUZICKA, μν. ἔργ., σ. 97.

166. Π6. ἀνωτ. καὶ σημ. 82.

167. Π6. ἀνωτ. καὶ σημ. 132.

πρόξενος τῆς πόλεως τῆς Κνίδου¹⁶⁸, δηλαδή στο ψήφισμα ἐκεῖνο ἐκ τοῦ ὁποίου διαφαίνεται ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 364 π.Χ.¹⁶⁹ ἡ γενέτειρα τοῦ Εὐδόξου διέκειτο εὐμενῶς πρὸς τὸ Κοινόν τῶν Βοιωτῶν. Ἀκριβέστερον, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι στὸ περὶ Ἐπαμεινώνδου προξενικὸν ψήφισμα τῶν Κνιδίων ἀπαντᾶται αὐτολεξεῖ ἡ διατύπωσις ἐκείνη ἢ ὁποία εἶναι γνωστὴ ἐκ προξενικοῦ ψηφίσματος ἀφορῶντος στὸν Ἀμφάρην τὸν Ἀθηναῖον¹⁷⁰, ὑποστηρίζομεν ὅτι κατὰ τὰ πρὸ τοῦ 364 π.Χ. ἔτη ἡ γενέτειρα τοῦ Εὐδόξου διέκειτο εὐμενῶς πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ ὑπὸ τῶν Κνιδίων ἐγκατάλειψις τῆς φιλαθηναίου ἐξωτερικῆς πολιτικῆς των, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, πιθανώτατα συνδέεται πρὸς τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 363 π.Χ. ὁ Τιμόθεος ὁ Ἀθηναῖος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε οἰκεῖος τοῦ Πλάτωνος¹⁷¹, ἀνέλαβε στρατιωτικὴν δρᾶσιν ἐναντίον τῶν πόλεων οἱ ὁποῖες μετέστησαν πρὸς τὸ Κοινόν τῶν Βοιωτῶν¹⁷². Ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω πρῶσιμα κατατείνομεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Εὐδόξος, ὁ ὁποῖος εἶχε συναριθμηθῇ στους «Πλάτωνος...συνήθεις»¹⁷³, δὲν θὰ ἦτο εὐλογον νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν νομοθετικὴν δραστηριότητά του κατὰ τὴν περίοδον κορυφώσεως τῆς ἐντάσεως τῶν σχέσεων τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὴν πόλιν τῆς Κνίδου. Ὑπὲρ τοῦ συμπεράσματος αὐτοῦ συνηγορεῖ, φρονοῦμεν, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τεταμένων σχέσεων μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Κνιδίων ἐπιβεβαιοῦται ἐξ ἐνδείξεως ἢ ὁποία ἀπαντᾶται στὸ κείμενον τοῦ παπύρου τοῦ *Περὶ εἰρήνης* λόγου τοῦ Ἰσοκράτους¹⁷⁴. Ἡ ἀνωτέρω ἐνδειξὶς κατοπτρίζεται στὴν προτροπὴν τοῦ Ἰσοκράτους¹⁷⁵ «φημί δ' οὖν χρῆναι ποιεῖσθαι τὴν εἰρήνην μὴ μόνον πρὸς Χίους καὶ Βυζαντίους καὶ Ῥοδίους

168. Π6. W. BLÜMEL, Two New Inscriptions from the Cnidian Peninsula: Proxeny Decree for Epameinondas and a Funeral Epigramm, *Epigraphica Anatolica*, 23, 1994, σσ. 157-158. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Εὐδόξου στὴν γενέτειράν του δὲν εἶχε λάβει χώραν πρὸ τοῦ ἔτους 363 π.Χ. ἐπιβεβαιοῦται ἐφ' ὅσον συνεκτιμηθῇ ὅτι ὁ Κνίδιος θὰ ἦτο παράδοξον νὰ ταχθῇ εἴτε ὑπὲρ εἴτε κατὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Ἀκριβέστερον φρονοῦμεν ὅτι ὁ Εὐδόξος ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν θὰ ἐτάσσετο ὑπὲρ τοῦ Ἐπαμεινώνδου διὰ νὰ μὴ φανῇ ἀγνώμων πρὸς τὸν Ἀγησίλαον (π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre), ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν θὰ ἐτάσσετο κατὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου λόγω τοῦ ὅτι ὁ τελευταῖος ἐφέρετο ὡς πνευματικὸν τέκνον τοῦ Λύσιδος τοῦ Πυθαγορείου (π6. J. BUCKLER, Epameinondas and Pythagoreanism, *Historia*, 42, 1993, σ. 108).

169. Π6. J. HESKEL, *The North Aegean Wars, 371 - 360 B.C.*, Stuttgart, Steiner, 1997, σ. 140.

170. Π6. W. BLÜMEL, *Die Inschriften von Knidos*, μέρ. 1, Bonn, Habelt, 1992, σσ. 5-6.

171. Π6. ΠΛΟΥΤ., *Ἡθ.*, 46, 686 A - 686 B.

172. Π6. F. CARRATA THOMES, *Egemonia beotica e potenza marittima nella politica di Epaminonda*, Torino, Saste, 1952, σσ. 35-36.

173. Π6. ΕΥΔΟΞ., D70 Lasserre.

174. Ὁ πάπυρος αὐτός, ὁ ὁποῖος φυλάσσεται στὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον (π6. Β.Γ. ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ, *Ὁ Περὶ εἰρήνης λόγος τοῦ Ἰσοκράτους*, Ἀθῆναι, Καρδαμίτσας, 1975, σ. 19), ἐγράφη κατὰ τὸν α' αἰῶνα μ.Χ. (π6. G. MATHIEU, *Isocrate. Discours*, τ. 3, Paris, Les Belles Lettres, 1942, σ. 10) καί, ὡς ἐκ τούτου, εἶναι παλαιότερος τῶν κωδίκων τοῦ *Περὶ εἰρήνης* λόγου τοῦ Ἰσοκράτους, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλλείπει ἡ μνεία τῆς πόλεως τῆς Κνίδου (π6. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *ἔθ' ἀν.*, σ. 16).

175. Π6. ΙΣΟΚΡ., *Περὶ εἰρ.*, 16.

καὶ Κνιδίους¹⁷⁶ ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους», δηλαδή στὴν προτροπὴν ἐκείνην στὴν ὁποίαν ἀπηχοῦνται τὰ γεγονότα τοῦ ἔτους 354 π.Χ.¹⁷⁷

ἔχοντες καθορίσει τὸ ἔτος ἐπιτελέσεως τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου, ὀφείλομεν νὰ ἐπισημάνωμεν ὅτι ὁ χαρακτήρ τῆς δραστηριότητος αὐτῆς δὲν τυγχάνει ξένος πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κνίδιος, δηλαδή ὁ τελευταῖος «τῶν ἐλλογίμων Πυθαγορικῶν»¹⁷⁸, φέρεται ὡς «γράφας τοῖς ἰδίους πολίταις νόμους»¹⁷⁹. Ἀκριβέστερον, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Δικαιάρχου οἱ κάτοικοι τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος ἀφηγοῦντο τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς τῶν Πυθαγορείων¹⁸⁰ καὶ ἔχοντες κατὰ νοῦν ὅτι ὁ Πυθαγόρειος Σύνδεσμος ἔθεωρεῖτο φορεὺς τοῦ αἰτήματος συνάψεως τῆς φιλοσοφίας πρὸς τὴν πολιτικὴν¹⁸¹, κατατείνωμεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος δὲν παραδοξολογεῖ, ὑπαινισσόμενος τὸν πυθαγόρειον χαρακτήρα τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ Εὐδόξου. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ εἶναι, νομίζομεν, βάσιμον νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ εὐδόξειος νομοθεσία δὲν θὰ ἀντέκειτο πρὸς τὸ πυθαγόρειον αἶτημα διασφαλίσεως τῆς ἐνότητος τῆς κοινωνίας¹⁸². Τὸ ἀνωτέρω αἶτημα φρονοῦμεν ὅτι κατανοεῖται ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προ-

176. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ γραφὴ Κνιδίους (πβ. Β.Γ. ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ, μν. ἔργ., σ. 58) περιλαμβάνεται στὸ εὐανάγνωστον κείμενον τῆς δευτέρας στήλης τοῦ παπύρου (πβ. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἔνθ. ἀν., σ. 25). Ἡ ἐκδοχὴ τοῦ Μ.Λ.Β. ΛΑΙΣΤΝΕΡ, Isocratea, *The Classical Quarterly*, 15, 1921, σσ. 78-79, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ γραφὴ Κνιδίους πιθανώτατα προῆλθε ἐκ σφάλματος, φρονοῦμεν ὅτι ἀποδυναμοῦται ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προσοχῆς ἡ ἐπιδειχθεῖσα ἀλληλεγγύη τῶν Κνιδίων πρὸς τοὺς Χίους, Βυζαντίους καὶ Ροδίους (πβ. ἀνωτ. καὶ σημ. 168). Ἀκριβέστερον, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ Κῶοι μνημονεύονται ὡς σύμμαχοι τῶν Χίων, Βυζαντίων καὶ Ροδίων (πβ. J. DAVIDSON, Isocrates against Imperialism: An Analysis of the *De Pace*, *Historia*, 39, 1990, σ. 30), δὲν εἶναι ἀβάσιμον νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι οἱ Κνίδιοι ἐπέδειξαν ἀλληλεγγύην πρὸς τοὺς ἀνωτέρω συμμάχους.

177. Πβ. ἀνωτ. καὶ σημ. 165.

178. Πβ. ΔΙΟΓ. ΛΑΕΡΤ., Β.Φ., 8. 91. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἡ ὀρθότης τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτοῦ ἐπιβεβαιοῦται τόσον ἐκ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τοῦ Μ. ΓΙΓΑΝΤΕ, μν. ἔργ., σ. 86, ὅσον καὶ ἐξ ἐνδείξεως ἡ ὁποία ἐπιτάσσεται τοῦ βίου τοῦ Εὐδόξου (πβ. Μ. ΜΑΡΚΟΒΙΧ, *Diogenes Laertii Vitae Philosophorum*, τ. 1, Stuttgart, Teubner, 1999, σ. 631) καὶ ἀπαντᾶται στὸν ἄριστον τῶν κωδίκων τοῦ Διογένους τοῦ Λαερτίου (πβ. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἔνθ. ἀν., σ. XII).

179. Πβ. ΕΥΔΟΞ., Τ7 Lasserre.

180. Πβ. Ε.Λ. ΜΙΝΑΡ, *Early Pythagorean Politics in Practice and Theory*, Baltimore, Waverly Press, 1942, σσ. 51-52.

181. Πβ. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ἔνθ. ἀν., σ. 22. Τὸ αἶτημα αὐτὸ ἴσχυε πρῶτιστα ὡς πρὸς τὸν Ἀρχύταν, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀρτεμίδωρος ὁ Ταρσεὺς ἐξελάμβανε ὡς «πολιτικὸν ἄμα καὶ φιλόσοφον γένόμενον» (πβ. ΑΡΧΥΤ., Α8 Diels). Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἡ πλήρης κατανόησις τοῦ πυθαγορείου τρόπου συνάψεως τῆς φιλοσοφίας πρὸς τὴν πολιτικὴν δὲν εἶναι ἐφικτὴ λόγῳ τοῦ ὅτι ὁ Πυθαγόρειος Σύνδεσμος ὁμοίαζε πρὸς μυστικὴν ἐταιρείαν (πβ. J. F. ΜΑΤΤΕΪ, *Ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ Πυθαγόρειοι*, Ἀθήνα, Καρδαμίτσας, 1995, σ. 33).

182. Πβ. Ε.Λ. ΜΙΝΑΡ, μν. ἔργ., σ. 132. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀρμόζει, φρονοῦμεν, νὰ μὴ διαλανθάνῃ ἡ ἐπιστήμανσις τοῦ Ρ. ΓΟΡΜΑΝ, *Pythagoras*, London, Routledge and Kegan Paul, 1979, σ. 131, κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ὑπῆρξε κοινωνία διαμορφωθεῖσα συμφώνως πρὸς τὶς ἀρχές τῶν Πυθαγορείων.

σοχής ή μαρτυρία του Φίλωνος του Ἀλεξανδρέως, δηλαδή του φιλοσόφου εκείνου ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ I. Heinemann¹⁸³, εἶχε ἀπτηκριβωμένην γνῶσιν τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τῶν Πυθαγορείων. Ὡντως, ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Φίλωνος¹⁸⁴ διαφαίνεται ὅτι κατευθυντήριος ἄξων τῆς δραστηριότητος αὐτῆς ὑπῆρξε ἡ διαμόρφωσις ἀνθρώπων ἱκανῶν πρὸς ἑναρμόνιον κάρπωσιν τόσον τῶν ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὅσον καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, δηλαδή ἡ σύναψις τῆς ἐννοίας τῆς εὐνομίας πρὸς ἐκείνην τῆς ἁρμονίας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὑφίσταται τὸ ἐνδεχόμενον νὰ ἀντιπαρατηρηθῇ ὅτι ἡ μαρτυρία τοῦ Φίλωνος οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸν χαρακτήρα τῆς εὐδοξείου νομοθεσίας. Ἡ ἀντιπαρατήρησις αὕτη ἀποδυναμοῦται, φρονοῦμεν, ἐφ' ὅσον ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Εὐδόξος εἶχε μαθητεύσει πλησίον τοῦ Ἀρχύτου¹⁸⁵, ὁ ὁποῖος ἐπεδείκνυε προσήλωσιν στὸ πυθαγόρειον αἶτημα συνάψεως τῆς ἐννοίας τῆς εὐνομίας πρὸς ἐκείνην τῆς ἁρμονίας¹⁸⁶.

Παραβλέπων τὸν εὐδόξειον χαρακτήρα τῆς ἐννοίας τῆς εὐνομίας, ὁ W. Wachsmuth¹⁸⁷ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ νομοθεσία τοῦ Κνιδίου δὲν εἶχε θεωρητικὸν ὑπόβαθρον, ἀλλὰ ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς φρονοῦμεν ὅτι αἶρεται ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προσοχής ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ τὴν ὁποίαν «τῶν νόμων... αἱ συναγωγαί» ἀποβαίνουν εὐχρηστοὶ «τοῖς...δυναμένοις θεωρῆσαι καὶ κρίναι τί καλῶς ἢ τοῦναντίον καὶ ποῖα ποίοις ἀρμόττει»¹⁸⁸. Ἡ ἀνωτέρω μαρτυρία εἶναι, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἐφικτὸν νὰ κατανοηθῇ ἐφ' ὅσον πα-

183. Π6. I. HEINEMANN, *Philons griechische und jüdische Bildung*, Hildesheim, Olms, 1962², σ. 187. Στὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Φίλωνος ὡς Πυθαγορείου ἀναφέρεται ὁ A. PETIT, *Philon et le pythagorisme: un usage problématique*, ἐν C. LÉVY, *Philon d'Alexandrie et le langage de la philosophie*, Turnhout, Brepols, 1998, σ. 481.

184. Π6. R. MARCUS, *Philo. Questions and Answers on Genesis*, Cambridge Massachusetts, Harvard Univ. Press, 1953, σ. 200. Ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν δομὴν τῆς μαρτυρίας αὐτῆς ἔχει ἐπιχειρηματολογήσει ὁ P. BORG, *Philo of Alexandria - an exegete for his time*, Leiden, Brill, 1997, σ. 139.

185. Π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre. Ἡ ὁρθότης τῆς μαρτυρίας αὐτῆς, ἡ ὁποία ἀνάγεται στὸν Καλλίμαχον, ἐπιβεβαιοῦται, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἐφ' ὅσον τύχη τῆς δεούσης προσοχής τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Καλλίμαχος, ὡς μελετητὴς τῶν εὐδοξείων *Γῆς Περιόδων* (π6. ΕΥΔΟΞ., F363 Lasserre), εἶχε τὴν εὐχέρειαν νὰ ἀρυσθῇ ἐξ αὐτοβιογραφικῶν ἀναφορῶν τοῦ Εὐδόξου στοὺς διδασκάλους τοῦ Ἀρχύταν καὶ Φιλιστίωνα. Ὑπὲρ τῆς μαθητείας τοῦ Εὐδόξου στὴν πόλιν τοῦ Τάραντος συνηγορεῖ καὶ ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ S. WEINSTOCK, *Libri Fulgurales, Papers of the British School at Rome*, 19, 1951, σ. 126.

186. Π6. F. CORDANO, *Sui frammenti politici attribuiti ad Archita in Stobeo*, *La Parola del Passato*, 26, 1971, σ. 299. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀρμόζει νὰ μὴ διαλανθάνῃ ὅτι τὰ πολιτικὰ συγγράμματα τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸν Στοβαῖον, ἀπεδίδοντο σὲ ἐπιφανεῖς Πυθαγορείους εἶναι ψευδεπίγραφα (π6. V. TEJERA, *The Politics of a Sophistic Rhetorician, Quaderni Urbinati di Cultura Classica*, 70, 1992, σσ. 118-119).

187. Π6. W. WACHSMUTH, *Hellenische Alterthumskunde*, τ. 1, Halle, Schwetschke, 1846, σ. 797.

188. Π6. ΑΡΙΣΤ., *Ἡθ. Νικ.*, K9, 1181 b 7-9. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Ἀριστοτέλης παραβάλλει τὸ ἔργον τοῦ νομοθέτου πρὸς ἐκεῖνο τοῦ ἱατροῦ (π6. ΑΡΙΣΤ., *Ἡθ. Νικ.*, K9, 1181 a 23 - 1181 b 6) δὲν θὰ ἦτο παράδοξον νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς ὑπαινιγμὸς περὶ τῆς νομοθετικῆς δραστηριότητος τοῦ ἱατροῦ Εὐδόξου.

ραβληθῇ πρὸς ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν «πρὸς... τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς περίοδοι χρήσιμοι· ἐντεῦθεν γὰρ λαβεῖν ἔστι τοὺς τῶν ἐθνῶν νόμους»¹⁸⁹. Ἐξ ἄλλου, γνωρίζοντες ὅτι ὁ Πολύβιος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀρυσθῇ ἐκ τῶν εὐδοξείων *Γῆς Περιόδων*¹⁹⁰, ἀπεφάνθη «περὶ τῶν Ἑλληνικῶν καλῶς ... Εὐδοξον ... ἐξηγεῖσθαι περὶ κτίσεων, συγγενειῶν, μεταναστάσεων, ἀρχηγετῶν»¹⁹¹, εἶναι θεμιτὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ νομοθετικὴ δραστηριότης τοῦ Κνιδίου ἔλαβε χώραν κατὰ τρόπον συνάδοντα πρὸς τὴν ψυχοσύνθεσιν τῶν κατοίκων τῆς γενετείρας του. Ἐχοντες κατὰ νοῦν ὅτι ὡς ἰδρυτὲς τῆς πόλεως τῆς Κνίδου ἐφέροντο ὄχι μόνον οἱ ἐταῖροι τοῦ δωρικῆς καταγωγῆς ἥρωος Τριόπα¹⁹², ἀλλὰ καὶ ἀποικοὶ ἐξ Ἀργούς¹⁹³ καὶ Λακεδαιμόνος¹⁹⁴, εἶναι βάσιμον νὰ υποστηρίξωμεν ὅτι ὁ Εὐδόξος ἐνομοθέτησε χάριν τῆς ὁλότητος τῶν συμπολιτῶν του. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου του ὁ Κνίδιος θὰ ἔκρινε ἐνδεδειγμένον νὰ ὑπενθυμίσῃ τοῖς συμπολίτες του ὅτι, κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἑλληνικῶν πόλεων¹⁹⁵, ἡ νομοθεσία τῶν ἀποικιῶν δὲν ἐλογίζετο ὡς ἀπότοκος τῆς νομοθεσίας τῶν μητροπόλεων. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ στοιχοῦμεν πρὸς τὴν ἐπισήμανσιν τοῦ G. Gilbert¹⁹⁶, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ νομοθετικὸν ἔργον τοῦ Εὐδόξου ἐπρυτάνευε στὸν πολιτικὸν βίον τῆς γενετείρας του μέχρι τῆς ρω-

189. Π6. ΕΥΔΟΞ., F275 Lasserre. Ἀφορμώμενοι ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Εὐδόξος εἶχε καταγράψει ἀφηγήσεις τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου (π6. ΕΥΔΟΞ., F300 Lasserre), τίς ὁποῖες δὲν ἀπέστερξε νὰ ἀντιπαραβάλῃ πρὸς ἐκεῖνες τοῦ Ἡροδότου (π6. F. GISINGER, *Die Erdbeschreibung des Eudoxos von Knidos*, Amsterdam, Hakker, 1967², σ. 4), πιθανολογοῦμεν ὅτι στὶς ἀφηγήσεις αὐτὲς συνηριθμεῖτο ἡ ἀναφερομένη στὴν γένεσιν τῆς γεωμετρίας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ φαραὼ Σεσώστριος (π6. Ε. ΣΤΑΜΑΤΗ, *Γεωμετρία, Νεώτερον Ἑγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἡλίου*, τ. 5, Ἀθῆναι, Ἡλιος, α.χ., σ. 207). Ὡς ἐκ τούτου, δὲν ἀποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε κατὰ νοῦν καὶ τὸν Εὐδόξον γράφων: «ἔοικε δέ... τοῦτ' εἶναι γνώριμον τοῖς περὶ πολιτείας φιλοσοφοῦσιν, ὅτι δεῖ διηρῆσθαι χωρὶς κατὰ γένη τὴν πόλιν... ἐν Αἰγύπτῳ... γὰρ ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον ἔτι καὶ νῦν... Σεσώστριος, ὡς φασιν, οὕτω νομοθετήσαντος» (π6. ΑΡΙΣΤ., *Πολ.*, H10, 1329 a 40- 1329 b 4). Ἀκριβέστερον, κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ἡ ἀφήγησις τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου περὶ τῆς νομοθεσίας τοῦ Σεσώστριος περιλαμβάνετο μεταξὺ ἐκεῖνων τίς ὁποῖες ὁ Εὐδόξος θὰ ἔκρινε ἐνδεδειγμένον νὰ προβάλλῃ στὸ πλαίσιον τοῦ περὶ πολιτείας φιλοσοφεῖν (π6. C. FROIDEFOND, *Le mirage égyptien dans la littérature grecque d'Homère à Aristote*, Aix-en-Provence, Ophrys, 1971, σ. 270).

190. Π6. H. BERGER, *Geschichte der wissenschaftlichen Erdkunde der Griechen*, Leipzig, Veit, 1903², σ. 524.

191. Π6. ΕΥΔΟΞ., F328 Lasserre.

192. Π6. C. VATIN, *Le monument cnidien de Triopas à Delphes*, *Numismatica e Antichità Classiche*, 24, 1995, σ. 116. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀρμόζει νὰ μὴ διαλανθάνῃ ὅτι ἡ νομοθεσία τοῦ Εὐδόξου δὲν ὑπῆρξε ἀπότοκος τοῦ πνεύματος τῶν Δωριέων, ἐφ' ὅσον οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τῆς Κνίδου ἦσαν Δωριεῖς δεκτικοὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν Ἰώνων (π6. H. GRENSEMANN, *μν. ἔργ.*, σ. 48).

193. Π6. M.B. SAKELLARIOU, *The Polis-State*, Paris, de Boccard, 1989, σ. 313.

194. Π6. P. WUILLEUMIER, *Tarante*, Paris, de Boccard, 1939, σ. 53.

195. Π6. R. WERNER, *Probleme der Rechtsbeziehungen zwischen Metropolis und Apoikie*, *Chiron*, 1, 1971, σ. 36.

196. Π6. G. GILBERT, *Handbuch der griechischen Staatsalterthümer*, τ. 2, Leipzig, Teubner, 1885, σσ. 171-172.

μαϊκής περιόδου. Ός εκ τούτου, δέν αποκλείομεν τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι ὁ Εὐδοξος ἐνομοθέτησε τόσον περὶ τοῦ τρόπου ἀναδείξεως τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς τῆς Κνίδου¹⁹⁷ ὅσον καὶ περὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ Προέδρου τῆς¹⁹⁸.

Γνωρίζοντες ὅτι ὁ Εὐδοξος εἶχε μαθητεύσει πλησίον τοῦ Ἀρχύτου¹⁹⁹, κατατείνομεν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς θεωρία τοῦ Κνιδίου συμπίπτει πρὸς τὴν ἀρχύτειον θεωρίαν κατὰ τὴν ὁποίαν «ἡ ποινὴ εἶναι μὲν ἀνταπόδοσις καὶ ἀνὸρθωσις τῆς νομίμου τάξεως ἀλλὰ συγχρόνως ἐνεργεῖ ἐκφοβιστικῶς»²⁰⁰. Ἐχοντες κατὰ νοῦν ὅτι ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω θεωρίαν λανθάνει τὸ αἶτημα συνάψεως τῆς πολιτικῆς πρὸς τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴν²⁰¹, δέν εἶναι ἀβάσιμον νὰ ὑποστηρίξωμεν ὅτι ὁ Εὐδοξος ἐξελάμβανε τὸν Ἀρχύταν ὡς ὑπέρμαχον τῆς πολιτικῆς εὐβουλίας²⁰². Ἡ εὐβουλία αὕτη νομίζομεν ὅτι διαφαίνεται ἐκ τῆς ἐπισημάνσεως τοῦ G. Gasertano²⁰³, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πολιτικὲς ζητήσεις τῶν Πυθαγορείων δέν ἐταυτίζοντο πρὸς τὸ στενῶς νοούμενον συμφέρον οἰασοῦντα κοινωνικῆς τάξεως²⁰⁴. Ὄντως,

197. Ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τῆς Βουλῆς τῆς Κνίδου συνηγορεῖ ἡ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μαισώλου ὑπαρξίς τῆς Βουλῆς τῆς Ἰασοῦ (πβ. P. HÖGEMANN, Maussolos, *Der neue Pauly*, τ. 7, Stuttgart, Metzler, 1999, σ. 1064).

198. Πβ. G. HIRSCHFELD, *The Collection of Ancient Greek Inscriptions in the British Museum*, τ.4, μέρ. 1, London, Oxford Univ. Press, 1893, σσ. 5-6.

199. Ἡ μαρτυρία τοῦ Διογένοῦς τοῦ Λαερτίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Εὐδοξος «τὰ... γεωμετρικὰ Ἀρχύτα διήκουσε» (πβ. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre), φρονοῦμεν ὅτι συνάδει πρὸς τὴν μαθηματικὴν ἀφειτηρίαν τῶν νομοθετικῶν προβληματισμῶν τοῦ Κνιδίου. Ὄντως, ὅπως ὑπογραμμίζει ὁ G. VITUCCI, *Pitagorismo e legislazione «numaica»*, ἐν *Atti del Colloquio italo-francese sul tema: «La filosofia greca e il diritto romano»*, τ. 1, Roma, Accademia Nazionale dei Lincei, 1976, σ. 154, στὸ πλαίσιον τῆς διανοήσεως τοῦ Ἀρχύτου ἐξέχουσιν θέσιν ἐπέχει ἡ ἐφαρμογὴ μαθηματικῆς μεθόδου πρὸς ἐπίλυσιν πολιτικῶν προβλημάτων.

200. Πβ. Γ.Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, *Αἱ περὶ πολιτείας καὶ δικαίου ιδέαι τῶν Πυθαγορείων*, Ἀθῆναι, Παπαδογιάννης, 1935, σ. 11.

201. Πβ. Α. ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ, Ἡ ἐπικαιρότητα τῆς θεώρησης τῆς ἔννοιας τῆς δημοκρατίας ἀπὸ τὸν Δημόκριτον καὶ τὸν Ἀρχύτα, *Φιλοσοφία*, 27-28, 1997-1998, σ. 321.

202. Πβ. E. WOLF, *Griechisches Rechtsdenken*, τ. 2, Frankfurt am Main, Klostermann, 1952, σ. 371. Ὑπὲρ τοῦ ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Εὐδοξος δέν τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Πλάτωνος συνηγορεῖ ἡ ἐπιστήμανσις τοῦ M. SCHOFIELD, *Plato and Practical Politics*, ἐν C. ROWE - M. SCHOFIELD, *The Cambridge History of Greek and Roman Political Thought*, London, Cambridge Univ. Press, 2000, σ. 294.

203. Πβ. G. CASERTANO, *I Pitagorici e il potere*, ἐν *I filosofi e il potere nella società e nella cultura antiche*, Napoli, Guida, 1988, σ. 26.

204. Κατὰ τὴν ἄποψίν μας, ἀρμόζει νὰ μὴ διαλανθάνῃ ὅτι, ὅπως τονίζει ὁ A. SZEGEDY-MASZAK, *Legends of the Greek Lawgivers*, *Greek, Roman and Byzantine Studies*, 19, 1978, σσ. 203-204, οἰαδήποτε ἀπόπειρα καθορισμοῦ τοῦ κοινωνικοῦ ὑποβάθρου τῶν πολιτικῶν ζητήσεων τοῦ Πυθαγόρου βάσει τοῦ χαρακτῆρος τῆς νομοθεσίας τῶν Ζαλεῦκου καὶ Χαρώνδου εἶναι ἀβάσιμος. Ἐξ ἄλλου, ὅπως ἐπισημαίνει ἡ M. SASSI, *Tra religione e scienza: il pensiero pitagorico*, ἐν G. GINGARI, *Storia della Calabria Antica*, τ. 1, Roma, Gangemi, 1987, σ. 569, ἡ συνηγορία τοῦ Πυθαγόρου ὑπὲρ τῶν Συβαριτῶν οἱ ὅποιοι ἀνεζήτησαν καταφύγιον στοὺς βωμούς τῆς ἀγορᾶς τῆς πόλεως τοῦ Κρότωνος δέν συνεδέετο πρὸς πολιτικὲς ἐπιδιώξεις, ἀλλὰ συνίστατο στὴν ὑπογράμμισιν τοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀσουλίας.

ὅπως ὑπενθυμίζει ὁ J.W. Jones²⁰⁵, οἱ Πυθαγόρειοι ὑπῆρξαν εἰσηγητὲς τῆς ἐννοίας τοῦ κοινοῦ νόμου, βάσει τῆς ὁποίας κατέστη ἐφικτὴ ἡ ἄρσις τῆς διακρίσεως ὄχι μόνον μεταξὺ ἐλλήνων καὶ βαρβάρων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν²⁰⁶. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ φρονοῦμεν ὅτι ὀρθῶς ὁ H. Künssberg²⁰⁷ δὲν ἀποκλείει τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι εὐσταθεῖ ἡ μαρτυρία τῆς Ψευδοευδοκίας, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ θυγατέρες τοῦ Εὐδόξου ἦσαν «τῷ πατρὶ σχεδὸν παρόμοιοι»²⁰⁸. Ἐξ ἄλλου, συνεκτιμῶντες ὅτι ὁ Εὐδόξος εἶχε μελετήσει τὸ *Περὶ φύσιος* σύγγραμμα τοῦ Φιλολάου²⁰⁹, εἶναι θεμιτὸν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ περὶ δικαίου θεωρία τοῦ Εὐδόξου διεμορφώθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θεωρίας τοῦ Φιλολάου, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δίκαιον θεμελιούται «φύσει καὶ οὐ νόμῳ»²¹⁰. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι στὸ πλαίσιον τῆς διανοήσεως τῶν Πυθαγορείων τὸ φύσει δίκαιον ἐρείδεται ἐπὶ τῆς μαθηματικῆς θεμελιώσεως τῆς ἐννοίας τῆς ἁρμονίας²¹¹, φρονοῦμεν ὅτι ὀρθῶς ὁ H.J. Gehrke²¹² ἐξῆρε τὴν μετριοπαθὴ χροιάν τῶν νομοθετικῶν προβληματισμῶν τοῦ Εὐδόξου.

Χριστόφορος Ν. ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ
(Ἀθῆναι)

205. Π6. J.W. JONES, *The Law and Legal Theory of the Greeks*, London, Oxford Univ. Press, 1956, σ. 61. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ μαρτυρία τοῦ συγγραφέως τοῦ πρώτου βιβλίου τῶν ψευδοαριστοτελείων *Οἰκονομικῶν* ἐκ τῆς ὁποίας ἀφορμᾶται ὁ J.W. Jones, κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ Φιλοδήμου, ἀνάγεται στὸν Θεόφραστον (π6. B.A. VAN GRONINGEN - A. WARTELLE, *Aristote. Économique*, Paris, Les Belles Lettres, 1968, σ. XII).

206. Τὴν συμβολὴν τῶν Πυθαγορείων πρὸς ἄρσιν τῆς διακρίσεως μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐξαίρει ἡ R. PIETRA, *Les femmes philosophes de l'Antiquité gréco-romaine*, Paris, L'Harmattan, 1997, σ. 21.

207. Π6. H. KÜNSSBERG, μν. ἔργ., σ. 15.

208. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ Εὐδόξου (π6. ΕΥΔΟΞ., T7 Lasserre) φρονοῦμεν ὅτι τὸ ὄνομα Δελφίς ἔχει καλῶς (π6. J.S. TRAILL, *Persons of Ancient Athens*, τ. 5, Toronto, Athenians, 1996, σ. 61), ἐνῶ τὰ ὀνόματα Φιλτίς καὶ Ἀκτίς πιθανώτατα πρόερχονται ἐκ σφάλματος κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ὀνομάτων Φιλητίς (π6. W. PAPE, *Wörterbuch der griechischen Eigennamen*, τ. 2, Braunschweig, Vieweg, 1870, σ. 1619) καὶ Ἀκίς (π6. J.S. TRAILL, *Persons of Ancient Athens*, τ. 1, Toronto, Athenians, 1994, σ. 295).

209. Π6. ΦΙΛΟΛ., A 14 Diels.

210. Π6. ΦΙΛΟΛ., B9 Diels. Στὸν καθορισμὸν τοῦ χαρακτῆρος τῆς περὶ δικαίου θεωρίας τοῦ Φιλολάου βάσει τοῦ ἀποσπάσματος αὐτοῦ ἔχει προβεῖ ὁ W. WOLF, μν. ἔργ., σσ. 369-370. Ὡς πρὸς τὴν γνησιότητα τοῦ ἀποσπάσματος προσήκει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐπιστημάνσεις τοῦ C.A. HUFFMAN, *Philolaus of Croton*, London, Cambridge Univ. Press, 1993, σ. 415, τῆς M. TIMPANARO CARDINI, *Pitagorici*, τ. 2, Firenze, La Nuova Italia, 1962, σ. 216, καὶ τοῦ A. CAPIZZI, *The Cosmic Republic*, Amsterdam, Gieben, 1990, σ. 96.

211. Π6. B.R. NELSON, *Western Political Thought*, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1996², σ. 6.

212. Π6. H.J. GEHRKE, *Stasis*, München, Beck, 1985, σ. 79. Κατὰ τὴν ἀποψίν μας, ὁ Εὐδόξος θὰ ἐξελάμβανε τὸ αἴτημα τῆς ἐκουσίου τηρήσεως τῶν νόμων ὡς ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς τῶν Πυθαγορείων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐτάσσετο ὑπὲρ τοῦ «πλείστον ποιεῖσθαι λόγον... νόμων, μὴ πλαστῶς, ἀλλὰ πεπιστευμένως ἑαυτὸν πρὸς ταῦτα παρασκευάζοντα» (π6. ΑΡΙΣΤΟΞ., F 34 Wehrli).

EUDOXUS' LEGISLATIVE ASSIGNMENTS

S u m m a r y

According to Diogenes Laertius, who drew on Hermippus, Eudoxus became famous throughout Greece for his legislation at Cnidus. In all probability, Phanocritus' lost work *On Eudoxus* was providing a clue regarding the purport of the Eudoxean legislation. After his return to Cnidus, Eudoxus was repaid with great honours not for drawing up his legislation but for being an illustrious professor of medicine. To our mind, the contents of Eudoxus' *Laws* were known solely through Aristotle's quotations in his *Constitution of the Cnidians*. The use of Aristotle as the skeleton for a history of Eudoxus' legislative activity passed away gradually in Hermippus' time.

As a matter of fact, it seems impossible to demonstrate that Eudoxus' legislative activity was relevant to Plato's political views. Moreover, it is important to notice that there were no distinct differences between the Eudoxean theory of distributive justice and the Aristotelian one. On the other hand, we must dismiss the idea that Colotes was the first philosopher to find fault with Eudoxus' legal rules. Furthermore, we think that Diogenes Laertius never implied that Eudoxus' visit to Mausolus had been linked with political changes at Cnidus. This being so, it stands to reason that Eudoxus' legislative activity did not have anything to do with the founding of the New Cnidus. Moreover, it seems reasonable to infer that Theodoretus' reference to the Eudoxean lawgiving at Miletus is due to a clerical error.

The order of events in the life of Eudoxus suggests that the Eudoxean lawgiving at Cnidus took place about the year 354 B.C.. In our opinion, one may fairly assume that the Eudoxean legislation reconciled in one system the functions of all groups in the social order. In point of fact, Eudoxus' legislative activity contributed to the efficient system of government based on the principle of harmony. Furthermore, it deserves to be noted that Eudoxus concerned himself with the early constitutional history of the city states of Greece. Being chiefly influenced by Archytas and Philolaus, Eudoxus asserted that no sharp distinction can be drawn between law and morality.

Christopher N. POLYCARPOU
(Athens)